

לקראת שבועת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 429

פנינים לפרשת אחרי תשפ"ד

ה"חזון איש" זצ"ל אמר פעם לאחי רבי טוביה שכטר זצ"ל, שהיה מקורב אליו מאד: "ודאי הנך רוצה שהילדים שלך יהיו יראי שמים. אתן לך עצה לזכות לכך, ספר באזניהם סיפורי צדיקים המעידים על מידותיהם והנהגותיהם הטובות

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על דרכי החינוך לילדינו

וְחֵי פְּהֵם (יהה)

ה"חזון איש" זצ"ל אמר פעם לאחי רבי טוביה שכטר זצ"ל, שהיה מקורב אליו מאד: "ודאי הנך רוצה שהילדים שלך יהיו יראי שמים. אתן לך עצה לזכות לכך, ספר באזניהם סיפורי צדיקים המעידים על מידותיהם והנהגותיהם הטובות. וכאשר בניך ישמעו את הסיפורים הללו, הם ישאפו להידמות לגדולי ישראל!".

הבה ניקח לדוגמא את הסיפור הידוע על ה"חפץ חיים", שבילדותו ראה את חבריו עושים מעשה קונדס שלא יעשה. שואב המים הזקן היה נוהג להניח לפנות ערב את הדליים הריקים על יד הנהר, כדי שבשעת בוקר מוקדמת יוכל לבוא אל הנהר ולשאוב בהם מים. הילדים השובבים היו באים בשעת לילה מאוחרת וממלאים את הדליים במים, כדי שיקפאו במשך הלילה, ושואב המים האומלל יאלץ לעמול קשות, ולנתץ את הקרה, על מנת שיוכל למלא את הדליים. לבו הזך והטהור של ישראל מאיר הקטן לא יכול היה להכיל את מעשה ההתעללות הזה. הוא חשב על צערו ועל רגשותיו של שואב המים. לכן מדי לילה, לאחר שהילדים סיימו למלא מים בדליים, הוא היה צועד בחשאי לעבר הנהר, ומרוקן את המים מהדליים...

ילדים מטבעם שואפים להידמות לדמויות הנערצות בעיניהם.

ילדים מטבעם שואפים להידמות לדמויות הנערצות בעיניהם. ככל שישמעו יותר סיפורים על התנהגותם של צדיקים, גדולי עולם, בפרט

כשהיו ילדים, כך הם יעריצו את הדמויות הללו, וישאפו להיות כמוהן. מנגד, כשמספרים לילדים סיפורים על גיבורים ועל כוחניות, הם לומדים שחזק הוא מי שיודע להילחם, לעמוד על שלו ולנצח. כשנכנסים לכיתה ושואלים: "מי הילד החזק ביותר בכיתה?" יש מקומות שיצביעו כולם על אחד הילדים, ויקראו: "יוסי, הוא הילד החזק ביותר, הוא נותן מכה אחת, ומשכיב עשרים ילדים ארצה!". ואני שואל: "הרי סוס יותר חזק ממנו? הרי פיל עוד יותר גיבור מהסוס!". אשרי הכיתה שתלמידיה יצביעו על אחד הילדים ויאמרו: "יוסי, הוא הילד החזק ביותר בכיתה, הוא יודע לכבוש את יצרו ולהתגבר על המשך בעמוד 9

באחת הפעמים שנכנסתי למרן מצאתי אותו נתון בסערת רוח, הוא פנה אלי ואמר: "אולי תוכל לייעץ לי. כבר מזמן הגעתי למסקנה, כי אינני ממלא כראוי את תפקידי כראש ישיבה בישיבת פוניבז', ולא מגיע לי משכורת. הודעתי זאת לר' אברהם כהנמן, וביקשתי ממנו שיפסיק להעביר לי משכורת. אך הוא מתעקש, ובעל כורחי הוא מכניס לי את המשכורת. אמור לי, כיצד אוכל למונעו מלעשות זאת?"

הרב שלמה לורנץ על היכרותו האישית עם מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱדָם וְחַי בָּהֶם (יח"ה)

מרן היה 'ראש ישיבה' בכל רמ"ח איבריו וש"ה גידיו. בהזדמנות לימד אותי מרן את פירושו של המושג 'ראש ישיבה'. עבורו, משרה של ראש ישיבה לא היתה בגדר 'שררה', אלא 'עבודת', פשוטה כמשמעה.

היה זה באחת הפעמים שנכנסתי למרן ומצאתי אותו נתון בסערת רוח, ראיתי שהוא נרגש עד מאד, והוא פנה אלי ואמר: "אומר לך מה הענין, אולי תוכל לייעץ לי. כבר מזמן הגעתי למסקנה, כי אינני ממלא כראוי את תפקידי כראש ישיבה בישיבת פוניבז', ולא מגיע לי משכורת. הודעתי זאת לר' אברהם כהנמן, וביקשתי ממנו שיפסיק להעביר לי משכורת. אך הוא מתעקש, ובעל כורחי הוא מכניס לי את המשכורת ושם לי על השולחן. אמור לי, כיצד אוכל למונעו מלעשות זאת?"

ביקשתי את רשותו לדבר כאיש אל רעהו, ולאחר שמרן הסכים, אמרתי לו שאיני מסכים לדבריו. הרי הוא, ראש הישיבה, מגיע לתפילה בין הראשונים, ונשאר בישיבה עד למנחה ולפעמים גם אחרי מנחה. כשיש לי דברים דחופים, ואני נכנס לישיבה לשאול את ראש הישיבה, אני מבחין בתור ארוך של תלמידים, וראש הישיבה מתאמץ בכל כוחותיו ומשיב כאדם צעיר לכל אחד ואחד. עבודתו בישיבה נעשית בעמל רב מן הבוקר עד שעות אחר הצהריים. נוסף לכך, ראש הישיבה אומר שיעור כללי, וגם 'שמועס'ים' - שיחות מוסר. כיצד אפשר להבין את טענת ראש הישיבה, כי אינו ממלא את תפקידו ולא מגיעה לו משכורת?

מרן הקשיב לדברי בסבלנות רבה ולא הפסיקני למרות שדיברתי באריכות, לבסוף פנה אלי וענה "אסביר לך מה נקרא למלא תפקיד של ראש ישיבה. בקלצק מילאתי את תפקידי כראש ישיבה, שם לא חיכיתי עד שפנו אלי, אלא ידעתי דרגתו של כל בחור ומה חסר לו, דיברתי עם כל בחור כדי להעלותו על המסלול הנכון לפי דרכו. בקלצק, שלא כמו כאן, שהיית בישיבה יום ולילה".

"אז" - סיכם מרן - "המשכורת הגיעה לי ביושר, אבל כיום, שעבודתי

מסתיימת אחר הצהריים...

אמרתי לו, שאני אינני מכיר ראש ישיבה שעובד עד שעה שתיים בלי הפסק ומתייחס כמוהו לכל בחור, ובנוסף - הרי גם בשעות אחר הצהריים והערב נכנסים לביתו ומתייעצים עמו ביראת שמים ובשאר העניינים, נמצא אפוא, שראש הישיבה מסור לתלמידים גם כיום ללא הגבלת זמן.

אך מרן חזר בנחישות על טיעונו: זה עדיין לא מילוי תפקיד של ראש ישיבה, ולכן לא מגיעה לו משכורת...

חשבתי והתבוננתי: מה הפריע כל כך למרן במה שממשיכים לשלם לו משכורת, שלדעתו אינה מגיעה לו, הלא מרן יודע שזה מנהג המדינה, ואין ראש ישיבה המקדיש זמן לתלמידים יותר ממנו למרות גילו המופלג. נדמה לי, שמרן התכוון בעיקר להביא לידיעת ראשי הישיבות, כי חובתו של ראש ישיבה אינה מסתיימת במסירת שיעורים, חובתו היא להכיר כל תלמיד ותלמיד, לדעת מה דרגתו

"יתכן שהתשובה תהיה לא לענין"

זמן רב היה מקדיש מרן להכנת ה'שיעור-כללי'. השיעור התקיים ביום שלישי, אך יום לפני כן כבר הסתגר מרן בחדרו ולא ראה אדם, לבל יופרע ריכוזו ובהכנת השיעור. שאלתי את מרן, מה אעשה אם תהיה לי בדיוק בזמן הזה שאלה דחופה, כנושא חשוב העומד להצבעה או הכרעות דחופות אחרות שאינם סובלות דיחוי, האם אוכל להכנס אליו? ואם לא, כיצד עלי לנהוג?

מרן השיב: "אם באמת תהיה לך שאלה שאינה סובלת דיחוי בשום אופן, שלח להודיע לי שאתה ממתין בחוץ, ואתן לך להכנס. תשאל בקצרה ואשתדל גם להשיב לך בקיצור. אך דע לך, כי אני כל כך מרוכז בהכנת השיעור, עד שיתכן שלא אשמע כראוי את השאלה שלך. יתרה מזו, אינני בטוח שהתשובה תהיה לענין, כיון שאני מרוכז כולי בהכנת השיעור. עליך לקחת זאת בחשבון, ולבחון אם עניתי לענין או לא. אם באמת תמצא, שלא עניתי לענין, אל תקבל את דברי כתשובה."

מה אעשה, שכללי הרפואה אינם תקפים...

בימי זקנותו קרה שמרן לא חש בטוב, והזמינו רופא שיבדוק אותו. כשהגיע הרופא, ביקש מרן, שישתדל לגמור את הבדיקה במהירות, משום שעליו לעלות לשיבה ולמסור את השיעור. אולם לאחר הבדיקה הודיע הרופא למרן, כי לפי מצבו - אין אפשרות שיגיד שיעור.

אך מרן הודיע לרופא, כי הוא חייב להגיד את השיעור, ואם אינו יכול לעלות ברגליו, יקחו אותו על כסא... הרופא בשלו: לא יעלה הדעת שמרן ימסור את השיעור במצב כזה. בסופו של דבר עלה מרן לומר את השיעור, כאשר הרופא מצטרף אליו, לראות כיצד יפול דבר. הרופא התבונן, כיצד מרן אומר את השיעור כהרגלו, בקול רם ובתנועות ידיים נמרצות, בבחינת 'כל עצמותי תאמרנה'... הוא ראה כיצד מרן מתווכח עם התלמידים, בשיא הלהט, במשך שעה ארוכה. אחרי השיעור סיכם הרופא ואמר: "מה אעשה, שכללי הרפואה אינם תקפים... לפי כללי הרפואה, לא היה הרב מסוגל לומר יותר ממשפט אחד..."

כשירדתי מהבמה, נזכרתי מיד בשיעור שהכנתי

מרן היה מוסר שיעור פעם בשבועיים בשיבת גרודנא באשדוד. הוא סיפר לי על אחד משיעוריו: לאחר שהשמיע את כל הקושיות שלו בסוגיא וברמב"ם, נשכח ממנו התירוץ שהכין על כל אותם קשיות. הוא התאמץ להיזכר, אך ללא הצלחה. שח לי מרן: "לאחר זמן מה, החלטתי להודיע ששכחתי את מה שהכנתי, ורציתי לרדת מהבמה. לפני שירדתי חשבתי, אולי אוכל לתרץ את הקושיות לא לפי מה שהכנתי, ואז באמת, בחסדי ה' עלו בדעתי תירוץ חדשים על כל הקושיות ששאלתי, וכל זאת בעודי עומד על הבמה".

"כשירדתי מהבמה, נזכרתי מיד בשיעור שהכנתי, אותו שכחתי כשעמדתי על הבמה. השוויתי את החידוש שהכנתי בבית עם היסודות שחידשתי בעומדי על הבמה, והגעתי למסקנה

ברוחניות, לדעת מה חסר לו, ראש ישיבה חייב להשלים ולבנות את אישיותו של כל תלמיד ותלמיד, כפי שהעיד מרן על עצמו שאכן כך עשה בישיבת קלצק.

חידושים 'חיים'

בהזדמנות מסויימת שאלתי את מרן: "הלא מרן הינו ראש ישיבה למעלה מחמישים שנה, א"כ, מדוע דרושה לו הכנה רבה כל כך לשיעורים?" - כפי שידוע, היה מרן מסתגר בחדרו כבר יום לפני מסירת השיעור, וכפי שאספר, הוא ממש לא יכל לחשוב על דבר אחר מלבד הכנת השיעור.

וכך ענה לי מרן: "כל סוגיא הנידונה בשיעורי, מסתבר, שלמדתי אותה פעמים רבות, ויתכן אף מאה פעמים, אך אני מתחיל ללמוד את הסוגיא כאילו מעולם לא למדתי, החל מהמשנה, הגמרא, הראשונים וכו' וכו'. אני שואף, שלא אחזור על חידושים שכבר השמעת, אלא שיהיו אלה חידושים חדשים שחידשתי עתה ואסביר לך מדוע."

אליבא דאמת, היה כל ראש ישיבה צריך לשאול את עצמו, מדוע הוא משמיע לתלמידיו את החידושים שלו, הלא אין ספק כי חידושיהם של ה'קצות החושן' וה'נתיבות המשפט' ובים לאין ערוך מחידושינו. כך באמת אני שואל את עצמי לפני כל שיעור, 'באיזו זכות (לשונו היתה: 'באיזו חוצפה') אני גוזל את זמנם היקר של התלמידים להשמיע בפניהם את חידושי, ולא את חידושי ה'קצות' וה'נתיבות'? התירוץ שאני עונה לעצמי הוא: הלא ה'קצות' וה'נתיבות' הם חידושים שכבר נתחדשו לפני זמן רב (וכלשונו: 'הם כבר לא חידושים חיים'), ואילו החידושים שאני משמיע יש בהם חיות, כיון שנתחדשו כעת. אך התנאי לכך הוא, שבאמת חידשתי אותם היום. אם אחזור על חידושים שכבר חידשתי לפני שנה או שנתיים, הרי הם כבר לא חידושים חיים, ואז אני חייב להשמיע את החידושים של ה'קצות' וה'נתיבות', ואסור לי להשמיע את החידושים שלי."

רק מי שהתנסה פעם במצב דומה, יוכל להבין את המאמץ הנדרש מראש ישיבה בגיל תשעים ומעלה כדי להכין את כל הסוגיא מחדש, ולא לחזור כרגיל על השיעורים הקודמים שלו!

פעם הזכיר מרן בשיעורו סברא מסויימת, ואחד התלמידים הוותיקים טען לפניו כי במחזור הקודם, לפני שש שנים, אמר על סברא זו שאינה נכונה... השיב מרן: "אתה חושב, שר' לייזר של היום הוא אותו ר' לייזר שלפני שש שנים? הרי במשך ששת השנים האלה למדתי עוד ונתעליתי בלימוד, וביום אני חושב שסברא זו נכונה היא!"...

מרן סיפר לי, כי בזמן שעלה ארצה והיה זקוק למשרה, אמר לדודו הגרא"ז, שכאן יהיה לו קשה לקבל משרה, מאחר ודרכו באמירת השיעורים אינה מקובלת בישיבות בארץ, ואולי הוא צריך לשנות את דרכו באמירת שיעוריו כדי שיוכל לקבל משרה. אך רבי איסור זלמן ענה לו: "לך בדרכך, ותוך שמן קצר יכירו כולם את הדרך המיוחדת שלך בחידושי תורה ויעריכו אותה."

כאחראי על השידוך, ניגשתי בעצמי לגביר, האבא של הבחור ואמרתי: דע לך שצריך לשלם עבור הלימוד, כי האיש הלומד עם בנך הוא אברך ת"ח שחי בדוחק, ואם הוא מסכים ללמוד עם בנך, ומקדם אותו, חובה לשלם לו. וכאן, עשיתי טעות..

על עבודת ד' התמימה של הגה"צ רבי בן ציון פלמן זצ"ל

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱדָם וְחַי בָּהֶם (יח"ה)

הטעות שעשיתי ור' בן ציון שילם עליה ביוקר

בעקבות קשריו עם צעירים ממנו, במשך הזמן ניגשו אליו הורים של תלמידים וכן אנשי הצוות עם הצעות ובקשות ללמוד עם בחור זה או אחר, לשכלל אותו בלמדנות והבנה. ולכן גם אחרי נישואיו הוא נצפה כשהוא לומד עם תלמידים, מלבד החברות הקבועות שרובם היו בחורים מבוגרים מתלמידי הישיבה.

חלפו השנים, וכמה הורי תלמידים בקשו ממנו שילמד עם הבן שלהם והם ישלמו לו. ועל כך סיפר תלמיד חכם, והקדים.

אחרי נישואיו של הגאון הצעיר ר' בן ציון נוכחתי לראות כי לומד לפעמים עם בחורים, סברתי לומר כי הוא לקח את התלמידים בשביל פרנסה, ואכן, זו הנהגה ראויה ואפילו מחויבת - כדי לזון ולפרנס את בני הבית.

אבל, היה לי מעניין ומרתק לעמוד מקרוב על סוד הענין. ובכן, לאחד הנגידים, היה בן בישיבת פוניבז'. הכרתי את הגביר ואת הבן, שהיה חלש בלימודים.

האב שהכיר את ה'סחורה' שיש לו - את בנו החלש, החליט שכדאי לנסות לשלב את הבן בלימוד ההלכה, כיון שבתחום ההלכה, יהיה

"נכנסתי בשעתו כבחור צעיר לישיבת פוניבז'" סיפר תלמיד חכם "בשבועיים הראשונים למדתי מצוין, אבל היה לי קשה. מאד. בשלב מסוים הרגשתי כי אני מתחיל להיאבד בים הבחורים. לא מצאתי את עצמי. יום רודף יום והמים הסוערים החלו לאיים לשטוף...". הוא חש כאילו הוא שוחה סמוך למערבולות המים, וכמעט טובע. אבוי.

ואז לפתע הגיעה ספינת ההצלה.

והוא סיפר:

היה זה כשבועיים וחצי לאחר תחילת הזמן, בסדר ג'. ניגש אליו ר' בן ציון, שהיה אז בחור חשוב, מבוגר ממנו בכמה שנים, וסיפר לו: "יש לי כאן בעיה קלה בסוגיה. אינני מצליח לסדר לעצמי את המחשבות ולפתור את הבעיה. אולי למדת כבר את הענין. ואם לא למדת, אולי תוכל לסייע לי ותוכל ללבן איתי יחד את העניינים המפותלים מתחילתם. ואולי נלמד מוהתחלה את הבסיס של הסוגיה".

ר' בן ציון התיישב לידו והתחילו ללמוד את הסוגיא.

"אני מסביר, ובן ציון חוזר על הדברים שלי, בנעימות ובסבלנות, מנתח פה ושם, ונהנה מאד מההסבר שלי" - נזכר הבחור מאותם רגעים של פתח ההצלה. "בשעה שהסברתי לו כיצד אני מבין את התוספות ודברי הרא"ש, ראיתי כי מרגע לרגע מתבהרת לו הסוגיא טוב יותר, ועוד יותר. וזה נתן לי הרגשה נעימה במיוחד. כאשר נפרדנו הוא הודה לי בשמחה רבה".

"הלילה הזה רומם אותי. ייצב את רוחי והתחיל לעצב את נשמת. ובעיקר, קיבלתי מרץ וחיות, מעוף ורצון עז שמכוחם אני "עף" עד היום הזה, ברוך ה'".

"לאחר כשבוע שבועיים, שמת לי לב משום מה, שבכל לילה בסדר ג' הוא עוזב את מקומו והולך לבחור משיעור א', ועושה תהליך דומה למה שעשה איתי, ואז הבנתי כבר, שהוא לקח על עצמו משימה להתקרב ולקרוב, לרומם את הבחורים החדשים הצעירים, הטלאים שעדיין אין מי שמכיר אותם, ושאינן ספק שהם ישמחו בהכרה, בידידות ובעיקר בידידות של תורה, התקדמות בלימוד והערכה מהסביבה".

"מידי לילה ראיתי אותו יושב בזווית אחרת בהיכל הישיבה, ליד בחור מהצעירים". זו היתה שיטת חיים.

אם באמת היה רוצה כסף, היה מדבר ברור. בביזנעס חייבים לדבר. ואם לא, אז לא.

ואכן כך. האב שלח לו מידי חודש משהו סמלי כאות הערכה לאברך תלמיד חכם הלומד עם בנו סדר 'זרעים' בעיון.

הסכום היה, פחות ממה שמקבל אברך סטנדרטי הלומד עם נערים לימוד פרטי.

הצטערתי. הדבר הפריע לי מאוד כיון שהייתי השדכן בין הבחור לר' בן ציון. התקשרתי במיוחד לגביר הנ"ל, ואמרתי לו שזה לא מקובל לתת סכום זעום כזה.

האיש הדף את הדברים: "תשמע טוב, הרב פלמן אמר לי מפורשות כי הוא לא לומד אתו בשביל כסף, אז מה הבעיה?! ככל שניסיתי להסביר לו שבכל זאת יתן, לא הבין אותי. מה לעשות. לא היה לו בכלל מושג שקיימים בעולמנו אנשים שבאמת מתכוונים לקדם בחורים, בלי להתכוון לכסף, גם בשעה שהם זקוקים לפרנסה ומשוועים לה, וכי אפשר שלא לחשוב על הכסף כאשר באמת זקוקים לכסף?! ו"אם הוא אומר כי הלימוד אינו למטרה של ממון, מה פתאום שאני אזרוק כסף לפח?! מי שזקוק לכסף, רוצה ומבקש כסף", ולא הסכים לשלם כדת וכדין.

בלי להתכוון, נצנצה לי דמעה

בעין, ונפרדתי ממנו

בינתיים רב"צ למד עם הבן וקידמו במשך רוב חודשי החורף. הבחור התעלה מאוד וקיבל 'טעם' בלימוד. ואכן, לא הפריע לו לרב"צ הנושא הממוני. וכפי שאמר.

מתי עמדה לי דמעה בעיניי? מספר בעל המעשה.

היה זה ממש בערב יום טוב של חג הפסח אחרי טבילת מקוה, פגשתי את ר' בן ציון בדרך לתפילת מנחה. שאלתי אותו: כיצד הלימוד עם הבחור?

"אני חושב שקיבל טעם בלימוד, ברוך השם" זו הייתה התשובה.

ביקשתי ממנו להתעכב, ואמרתי לו נחרצות: כבוד הרב, בימי הקיץ אין לכם להמשיך איתו את הלימוד, אלא רק אם האבא ישלם יותר. ואני אקבע עם האבא קודם לכן דברים ברורים לגבי הסכום.

אך ר' בן ציון הגיב לי בהחלטיות: "אינני רוצה שהנושא של הכסף יהיה כאן שיקול".

משום מה, בלי להתכוון, נצנצה לי דמעה בעין, ונפרדתי ממנו. רציתי להישאר ולנגוע בגלימתו הנקייה (תרתי משמע) לכבוד חג הפסח. גם אני בן של גבירים...

הבחור ההוא, שקיבל טעם בלימוד בתחילת אותו קיץ, התחתן והיה לאיש. ילדיו כיום, תלמידי חכמים יקרים - שגם להם 'טעם בלימוד'. והסבא שלהם שנמצא בעולם האמת יודע שם, ומתחרט: אילו הייתי יודע להכיר טובה מינימלית לתלמיד חכם שעשה למעני ולמען צאצאי, למרות שחי מתוך הדחק, עד כמה זכות הייתה יכולה להיות לי. אבל כבר מאוחר.

(מתוך הספר 'ללא שם')

לבן קל ומהר יותר האפשרות למצוא 'טעם' בתורה, ועל ידי כך כבר יפציע דרך נוספת - גם לתוך הבנת סוגיות הש"ס באופן כללי.

האבא הגביר, ביקש ממני שאבקש מר' בן ציון פלמן, ללמוד עם בנו. עשיתי כרצונו, ושידכתי בין הבחור לר' בן ציון.

רצונו של הגביר היה, שר' בן ציון ילמד עם הבן 'יורה דעה', אבל ר' בן ציון אמר כי הוא מתעתד למסור שיעורים על 'זרעים', ולכן יכול ללמוד אתו 'סדר זרעים' מהסוגיות ועד הלכה למעשה, ולאחר מכן כאשר יסיימו 'זרעים' ילמדו 'יורה דעה'.

אינני רוצה לבקש כסף,

אבל אם הוא יתן אקבל

הם החלו ללמוד. שעה אחת מידי יום ביומו גם בשישי ובשבת. לאחר שבועיים אמרתי לר' בן ציון: "צריך לבקש תשלום על הלימוד הזה". "אינני רוצה לבקש כסף, אבל אם הוא יתן אקבל". הוא לא גילה את טעמו מדוע אינו מעוניין לבקש.

כיון שכך, כאחראי על השידוך, ניגשתי בעצמי לאבא של הבחור, הגביר, ואמרתי: דע לך שצריך לשלם עבור הלימוד, כי האיש הלומד עם בנך הוא אברך ת"ח שחי בדוחק, ואם הוא מסכים ללמוד עם בנך, ומקדם אותו, חובה לשלם לו.

וכאן, עשיתי טעות, במקום לנקוב בסכום, אמרתי לו: "תשאל את ר' בן ציון כמה לשלם לו".

ואכן כך הוא עשה, הוא ניגש לרב"צ ושאל בחביבות "מה המחיר, כמה זה יעלה לי, לשלם על הלימוד עם הבן שלי?".

ר' בן ציון אמר, כי בשעה שנתן את הסכמתו ללמוד עם הבן לא הייתה מטרתו הכסף, רק כיון ששמע כי הוא חלש בלימודים, לכן הסכים ללמוד אתו 'הלכה' כדי להכניס בו אהבת תורה על ידי לימוד ההלכה בעיון. "משום כך, אני משקיע בו כעת, להראות לו כיצד מהסוגיה מגלים ושואבים את מסקנות ההלכה, ואם כן, לענין הכסף, עשה כהבנתך וכרצונך".

כל גביר וסוחר, הבין אבי הבחור, כי בענייני

כסף לא מחביאים אלא מדברים על השולחן

לאחר כמה שנים נודע לי, סיפר המתווך, כי מעולם לא הצביע לשואלים על סכום מסוים, לא היו לו "תעריפי לימוד" עם בחורים. כיון שעיקר הלימוד היה לשם מצוה ללא תעריפים. אבל וודאי שכיון שהיה זקוק נטל את מה שנתנו.

כמו כל גביר וסוחר, הבין אבי הבחור, כי בענייני כסף לא מחביאים אלא מדברים על השולחן, מבקשים או תובעים ללא עדינות וללא בושה.

לכן, היה ברור לו כי נושא הכסף לדידו של רבי בן ציון, הוא ענין שולי ביותר. כי הרי הרב פלמן אמר את דבריו בכנות מקסימאלית, שהוא לא חשב בכלל על כסף כאשר התחיל ללמוד אתו וניכרים דברי אמת, וכיון שכך הוא יתן לו משהו סימלי - לכבוד ולהערכה. שהרי

בני רבינו זצוק"ל מעידים כי רבינו מעולם לא העניש אותם ולא רק שלא היכה אותם, אלא מעולם לא הרים את קולו, מעולם לא צעק בבית, הכל היה ברוגע ובדרכי נועם, הוא היה מביט, וכשהיה צריך לומר משהו הוא היה אומר, אבל בלי להרים את הקול

10 אלומות אור מהנהגתו בחינוך ילדיו ממרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצוק"ל

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֲתֶם הָאֱדָם וְנָחַי בָּהֶם (ויקרא יח ה)

מעולם לא הרים את קולו, מעולם לא צעק בבית

1. בני רבינו זצוק"ל הגאונים רבי צבי יהודה ורבי ישראל שיבדלחט"א מעידים כי רבינו מעולם לא העניש אותם, ואם היה צריך לייסר אותם על דבר מה, מבטו החודר של רבינו הספיק, ולא רק שלא היכה אותם, אלא מעולם לא הרים את קולו, מעולם לא צעק בבית, הכל היה ברוגע ובדרכי נועם, הוא היה מביט, וכשהיה צריך לומר משהו הוא היה אומר, אבל בלי להרים את הקול, וכן העיד רבינו על אביו הגאון רבי צבי יהודה זצ"ל שמעולם לא העניש את בניו, ואם בילדותם היו רבים על איזה צעצוע, היה אביהם לוקח את הצעצוע ומניחו על הארון, ללמדם שזה לא משנה מי צודק ממריבות מפסידים.

לדבר איתם על כך, כי הם ראו גדלות בתורה כל ימיהם, ואם היה מדבר זה היה בסעודות שבת, שהיה מספר סיפורי צדיקים שהחזירו ערכים. עוד העידו הבנים הגאונים שליט"א שרבינו היה מסור כל כולו למען התלמידים, ואם רגילים לומר שהתלמידים כבנים, אצל רבינו הבנים היו כתלמידים, הוא התמסר אליהם מצד היותם תלמידים... בסוכות היה נוסע משפחתו לחמיו הגאון רבי יהושע זליג דיסקין, והיה שם גם גיסו הגאון רבי שמעון משה דיסקין זצ"ל, ובחול המועד סוכות היו מסיימים את כל מסכת סוכה.

כשהיינו ילדים שיחקנו שחמט, אבא לא העיר לנו

4. דוגמה נוספת מספרים הבנים שליט"א בענין קריאת עיתון, בשנים האחרונות לא קרא בכלל, אבל גם בשנים שהיה קורא היה מקפיד לעשות זאת בעמידה, א"א לקרוא הרבה בעמידה. מספר בנו הגאון רבי צבי יהודה שליט"א כשהיינו ילדים שיחקנו שחמט, אבא לא העיר לנו, אולי זה בגדר 'מיעוט שיחה' שמוותר, הוא הסתכל מעט והיה ניכר שהוא מבין בזה, בילדותו הוא היה משחק והיה מצטיין מאד... כשביקשתי ממנו שישחק עימי הוא אמר 'על הראשונות אנו מצטערים'... המשפט הזה נקלט בי, היתה כאן הערה

אביו מעולם לא אמר לו תתפלל או תלמד מוסר

2. גם לגבי חינוך לתפילה ולתורה וכו' נהג רבינו באותה דרך שבה נהג אביו כלפיו, רבינו אמר שאביו מעולם לא אמר לו תתפלל או תלמד מוסר, אלא רק העניק דוגמה אישית, הוא הלך להתפלל וכששב הביתה פתח ספר מוסר, וכך למדו הילדים מה צריך לעשות. תמיד בבית הוא היה לומד, ואם היה בא אורח לא היה מפסיק ללמוד אלא היה מציע לו להצטרף ללימוד (וגם הנהגה זו אמר רבינו שכך היה אביו עושה, ומזה אנו למדים גודל השפעת הדוגמה האישית, שיניקתו של רבינו עצמו מאביו הגדול שהיה גם רבו לא היתה בצורה של דיבורים חינוכיים, אלא בצורה של דוגמה אישית שממנה למד רבינו את דרכי החינוך. עם זאת דקדוקי הלכה מיוחדים שלא ראה רבינו לנכון שגם בניו יצטרכו לקיימם הסתיר רבינו אף מבני משפחתו הקרובים, וכך גדלו ילדיו עם מסר שהיראה היא דבר פנימי המקיפה את כל אורח החיים בניצול כל רגע לתורה ועבודת ד' בצורה בריאה, ולא בצורה של חומרות שונות שזה דבר המשתנה כל אחד לפי מדרגתו.

ואם היה מדבר, זה היה בסעודות שבת, שהיה מספר סיפורי צדיקים שהחזירו ערכים

3. לגבי שאיפות לגדלות בתורה ואומרים בני רבינו שלא היה צריך

סמויה, מעצמו הוא לא העיר, אבל בתגובה הזו הוא נתן לנו להבין שיש בזה גם ענין של ביטול תורה. היראת שמים היוקדת השתקפה מהליכותיו, למרות שהוא הסתיר את זה במעטה עב, אך ניתן היה לראות זה מהליכותיו.

כשראה רבינו שאחד הנכדים קורא עיתון מידי בעיון...

5. מספר בנו הגאון רבי ישראל שליט"א שפעם אחת ראה רבינו שאחד הנכדים קורא עיתון מידי בעיון... הוא לא אמר לו כלום בשעת מעשה, אבל למחרת הביא הגרמ"מ שולזינגר זצ"ל ספר חדש שחיבר, רבינו אמר לנכד 'זה ספר מעניין מאד, תעיין בספר הזה, זה יותר מעניין מהעיתון'... בשעת מעשה לא העיר, אבל למחרת העיר לו בצורה שיבין את הנקודה, שיכין את הסקרנות לדברים הנכונים. היתה פעם תיגרה בין הילדים, אבא למד אז בחברותא עם הגאון רבי יהושע לפין שליט"א, הוא פנה לילדים ואמר 'פן יוסיף, פן יוסיף' דהיינו שמי שמרביץ עובר על 'פן יוסיף להכותו', זה היה מספיק עבורנו.

היה מעין הסכם בין אבא זצוק"ל ליבלחט"א מרן הגרב"ד פוברסקי שליט"א

6. היה מעין הסכם בין אבא זצוק"ל ליבלחט"א מרן הגרב"ד פוברסקי שליט"א, אבא למד עם בנו של מרן הגרב"ד, הגאון רבי ירוחם פוברסקי שליט"א, ומרן הגרב"ד למד עם אחינו הגאון רבי בצלאל זצוק"ל, היה כאן כנראה מבט שלפעמים לימוד של אבא עם הבן שלו פחות מצליח מאשר לימוד עם מישהו אחר. בצעירותו של רבינו ביקש ממנו גיסו הגרש"מ דיסקין זצ"ל שהיה אז בחור ללמוד איתו בחברותא בצהרים, וכשראה הגרש"מ שרבינו מאכיל את הילדים לאט ובסבלנות, הוא הצטרף למשימה, וכך שניהם האכילו את הילדים ונשאר להם יותר זמן ללמוד.

ההנהגה של ר' גרשון היתה מצד אחד מאד נורמלית, ומצד שני בתכלית השלימות הטהרה והנקיות

7. מספר הגאון רבי חזקיהו יוסף שרייבר שליט"א ראש ישיבת אבן ישראל 'ההנהגה של ר' גרשון היתה מצד אחד מאד נורמלית, ומצד שני בתכלית השלימות הטהרה והנקיות, מה שעורר אצל כל אחד את השאיפה לחיות בצורה כזו, צורה מושלמת שכזו, לא מתוך סערות וצעדים חריגים. הוא עשה מה שצריך, לא פחות ולא יותר, כשהוא ויתר על התה והסוכר הוא לא עשה זאת לשם מצות סיגוף, אלא כי הוא סבר שזה פשוט לא נצרך, כמובן שזה דרגה גדולה שהוא לא צריך גם את הטעם הקלוש של שקית התה, אבל עומק ההנהגה הגיע בשל הצורה בה הוא חי כל ימי חייו, לעשות

הדבר הראשון בחינוך הוא הדוגמא האישית, איך שהאדם מתנהג בבית, במידות טובות, ומדבר בעדינות, ואינו מתווכח עם האשה, אלא מכבד, ואם יש איזה משהו לא טוב הוא שותק, ואינו פוגע, אלא מכבד ושותק!

מה שנדרש ומה שצריך, לא פחות ולא יותר, זו גם הסיבה שבכל השנים אינני זוכר אותו אפילו פעם אחת מנהל שיחת חולין, הוא היה מקפיד לדרוש בשלום כל אחד, לפעמים להגיד מילתא דבדיחותא, אבל מעבר לזה השיחה היתה עניינית ומדויקת. ככלל מעולם לא הרים את קולו, ומרגלא בפומיה שמי שצועק סימן שאינו בטוח בדעתו ומשכנע את עצמו בצעקותיו...

יתכן שיש אדם מתמיד בתורה והוא בעל משפחה, ומרוב התמדתו בתורה הוא שוכח את צרכי המשפחה

8. מדברי רבינו: יתכן שיש אדם מתמיד בתורה והוא בעל משפחה, ומרוב התמדתו בתורה הוא שוכח את צרכי המשפחה, וחושב שזה נחשב ביטול תורה, אבל באמת הוא משועבד למשפחה, ואם אינו עושה את מה שהוא משועבד הרי הוא לומד ואינו מקיים, והתורה שהוא לומד אינה תורת אמת, וכבר אמרו בירושלמי (ברכות א, ב) הלמד שלא לעשות נוח לו אילו נהפכה שלייתו על פניו, וצריך לדעת כי יש חיובים בבית, ורק הוא יכול לעשותם, ואם הוא עוסק בהם זה לא ביטול תורה, כי מי יעשה אם לא הוא, והרי הוא משועבד לזה, וכיון שהוא חייב הרי זה גם כן מצוה שפורע חובו, ומי שהוא בעל מידות טובות ובעל הבנה, עושה את זה באהבה ובשמחה, וזה נקרא אהבת חסד. ויש לפעמים שאדם שקוע בתורה, ומחמת זה אינו מתייחס בבית בסבר פנים יפות, הוא לא מתעניין לשאול מה נשמע, ולשמוע מה שרוצים להשמיע לו, ושמעתי על אחד שהיה מתנהג בצורה כזאת, והרגיש שהילדים אינם מתייחסים אליו כמו לאבא, אלא מסתכלים עליו כמו אורח ואדם זר בבית, עד שהסבירו

לפני שהתחילו ללמוד חומש, הכל היה מלא אמונה

וזכורני עוד מימי ילדותי, כשהייתי ילד קטן מאד, אמי ע"ה הייתה מספרת לנו על עקדת יצחק אבינו, היה שיר באידיש שמתאר את העקדה, והייתה שרה לנו את המילים עם מנגינה, על העקדה של יצחק ועל מסירות נפש, וכן על הצלת אברהם אבינו מכבשן האש, ועל הניסיונות של אברהם אבינו, דיברו על זה כבר לפני החיידר, לפני שהתחילו ללמוד חומש, הכל היה מלא אמונה. וגם דיברו על הגיהנום, שיש שר ועונש, דיברו על זה גם עם הילדים הקטנים, כשילד התחיל להבין משהו, מיד כבר ידע שיש גן עדן ויש גיהנום, יש מצוות ויש עבירות, על מצוה יש גן עדן, ועל עבירה יש גיהנום, ואפילו היו ממחישים את הגיהנום, וזה לא גרם לעצבות ולהחזיק עצמו כרשע, מפני שלימדו והמחישו גם את גודל שכר התורה והמצוות, שמידה טובה מרובה ממידת פורענות, ולכן ידיעת העונשים רק הוסיפה יראת שמים ולא גרמה לעצבות.

ובסעודת שבת אמי ע"ה הייתה אומרת את לשון הגמרא אמר רבה הכל מודים בשבת דבעינן נמי לכם שנאמר וקראת לשבת עונג (פסחים סח, ב), וכן את לשון הגמרא אמר רבי אבא בשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות דכתיב לחם משנה (שבת קיז, ב). זהו הדבר הראשון שהיו שומעים בשולחן שבת, דברי תורה! כך היה החינוך. נמצא שכל אחד ואחד הרי הוא 'מזכה הרבים' בביתו, באמצעות החינוך שהוא נותן בבית.

וכך גם הסבא והסבתא, מזכים את הנכדים, כשמדברים איתם דברי אמונה

וכך גם הסבא והסבתא, מזכים את הנכדים, כשמדברים איתם דברי אמונה, ומספרים להם על קבלת התורה ועל מעמד הר סיני, גם ילדים קטנים צריכים לדעת ולשמוע מזה, ובבית ידברו על זה, שהיה מעמד הר סיני, וקיבלנו עשרת הדיברות, אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, וגם לדבר איתם שראש השנה הוא יום דין, לא סתם יום טוב שאומרים 'גוט יום טוב', אלא הוא יום דין, שיש בו כתיבה וחתומה, ויום כיפור הוא יום כפרת עוונות, כל אלו הם דברים שאפשר וראוי לדבר עם הילדים בבית, ועל ידי זה משרישים בהם אמונה.

ובשבת גם כן, יש לדבר עם הילדים על מעלת וקדושת השבת, לא שיחשבו שזה יום שסובלים בו, שאסור זה, ואסור זה... להיפך, שבת הוא יום של שמחה, שעושים קידוש, ושרים זמירות, ואוכלים סעודת שבת, עם עונג שבת, ויש גם תפילות שבת, ועוסקים בתורה, עם שמחה! עד כדי כך שגם הפנים משתנות בשבת, כמו שהביאו התוס' בכתובות (דף ז, ב) בשם מדרש כי בשבת "פנים חדשות באו לכאן".

(חלקים מתוך הגליון 'אוסף הדרכות והנהגות' - גליון ל"ד צו תשפ"ד)

לו שצריך להתייחס בסבר פנים יפות, ולהתעניין אצל כל אחד ואחד, כשאין אווירה טובה בבית לפעמים הבית אינו מתפקד, וסובלים בשתיקה או שסובלים ולא שותקים, וזה חיי צער למשפחה וגם לעצמו.

אדם בעל משפחה שיש לו חיובים בבית הרי מקיים בזה מצות חסד, וכן מה שטרוד בחינוך הילדים הלא מקיים בזה מצוה שאינה יכולה ליעשות על ידי אחרים, ואם כן נמצא שכל מעשיו הינם מצוות וצריך לשמוח בהם, ובפרט בחורים שלומדים בישיבה ודאי יש להם במה לשמוח, שאין להם שום טרדות ויכולים להיות בדביקות בתורה ובקב"ה כל הזמן, אכן גם מי שיש לו משפחה וחיובים הרי אף חיובים אלו מצוות הם כנ"ל, ואף שתורה זהו דבר גדול יותר מ"מ הלא יש מצוות שאי אפשר לעשותם על ידי אחרים, ופעמים גם כן שאלו הם ניסיונות החיים וצריך לשמוח בהם, ועל ידי מחשבה זו יכולים להיות שרויים בשמחה של מצוה כל היום כולו, ועל ידי השמחה זוכים לשלימות העבודה ושכר מיוחד

מהו הדבר הכי חשוב היום בחינוך הילדים בבית?

9. שאלה: מהו הדבר הכי חשוב היום בחינוך הילדים בבית? רבינו זצוק"ל: הדבר הראשון בחינוך הוא הדוגמא האישית, איך שהאדם מתנהג בבית, במידות טובות, ומדבר בעדינות, ואינו מתווכח עם האשה, אלא מכבד, ואם יש איזה משהו לא טוב הוא שותק, ואינו פוגע, אלא מכבד ושותק! וגם עם הילדים, בלי לחץ ובלי כפייה, הילדים עושים את מה שהאבא עושה, ומה שהם רואים על אבא ואמא - משפיע עליהם, וזהו החינוך, ההתנהגות של ההורים, וגם האופי, האופי וההתנהגות של ההורים משפיע על החינוך של הילדים, ואי אפשר לחנך בכפייה ובתוכחה קשה, שאין זה חינוך, אלא גורם שיהיה יותר גרוע. שאלה: איך לתת לילדים את השאיפות לגדול בחיים? רבינו זצוק"ל: לספר סיפורים על גדולי ישראל, מה שהם היו, איך שהם התנהגו, ההתנהגות שלהם, איזה מידות טובות היו להם, המידות הטובות של גדולי ישראל, יש הרבה סיפורים על זה, אך לא הזמן עכשיו להאריך בזה. בעזרת השם כולנו, כל עם ישראל יזכה להתנהג ולהיות כמו שעם ישראל צריך, כמו האופי של עם ישראל!

ובסעודת שבת אמי ע"ה הייתה אומרת

10. כל ילד שנולד ומתחיל לדבר, ההורים כבר מזכים אותו בתורה וברוחניות, שהם מחנכים אותו לומר מודה אני ושמע ישראל, שעל ידי זה גם כשיגדל, ידע שיש לו אמונה, כפי שהשרישו בו מילדותו, וזה שייך גם בגיל קטן מאד, לפני שידוע פירוש המילים, כשעדיין אינו בעל הבנה, כבר ההורים זוכים ומזכים אותו! וכשילד מתחיל לגדול יותר, הוא גם שומע את השפה איך שמדברים בבית, שעל כל דבר אומרים אם ירצה השם ובעזרת השם. כך מדברים וכך צריך להיות, שלא לומר אני אעשה ואני אלך וכו', אלא הכל אם ירצה השם ובעזרת השם, ובזה משפיעים על הילד כבר בגיל קטן מאד חינוך של אמונה, שהכל בהשגחה ברצון השם.

איגר ונכדו של רבי עקיבא איגר זצוק"ל, שהתקרב לעולם החסידות ונסע לקוצק לשהות במחיצתו של הרבי מקוצק זצ"ל. לאחר שנה כאשר שב לביתו, שאלו אביו: "אמור נא בני, מה למדת בקוצק?". השיב: "למדתי שיש בורא לעולם". קרא רבי שלמה איגר לעוזרת הבית ופנה אליה בשאלה: "אמרי נא, היודעת את מי ברא את העולם?". השיבה: "בוודאי, ה' הוא שברא את העולם!". פנה רבי שלמה לבנו: "בשביל ללמוד דבר כה פשוט, שכל עוזרת בית יודעת, היית צריך לנסוע לקוצק לשנה שלימה?". אולם רבי יהודה לייב השיב תשובה ניצחת: "אבא, היא רק אומרת, אבל אני יודע!". מי שיודע ידיעה אמיתית ופנימית, חש יראת שמים מוחשית. בכל רגע הוא יודע שהקב"ה רואה אותו ומביט בו, וממילא הוא אינו מסוגל לחטוא. ידוע המעשה עם ה"חפץ חיים", שנסע בעגלה עם עגלון יהודי פשוט. כאשר עברו ליד מטע פירות, ירד העגלון כדי לקטוף לעצמו פרי מהעץ. לפתע הוא שומע את ה"חפץ חיים" צועק לעברו: "רואים, רואים!" נבהל העגלון, מיהר לשוב אל העגלה והמשיך בדרכו. בהמשך שוב עברו ליד שדה. ירד העגלון מן העגלה וניגש לאסוף מעט אוכל לסוסו הרעב. אלא שגם הפעם הוא שמע את צעקתו של החפץ חיים: "רואים, רואים!". העגלון נבעת, הביט ימינה, הביט שמאלה, אך לא ראה איש. פנה אל ה"חפץ חיים" ותמה: "מי רואה?". הצביע ה"חפץ חיים" כלפי מעלה ואמר: "שם רואים הכל! יען רואה!".

(אריה שאג - שמות)

מידותיו. יש לו בלמים, וכשמרגיזים אותו הוא יודע לשלוט ברוחו ולא כעוס ולא נוקם ולא נוטר!". כמה טוב לספר לילדים סיפורים על כיבוש היצר, ולטעת בלבם הטהור את דברי חז"ל במשנה (אבות פ"ד מ"א): "איזהו גיבור הכובש את יצרו". "טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוחו מלוכד עיר" (משלי טז, לב). מישהו פגע בך? אתה יכול לענות לו, להשיב לו מה אחת אפים. ומה התוצאה? אש מתלקחת, אש של כעס ושנאה, של ריב ומחלוקת. אבל אפשר גם אחרת. אפשר להתעלם ולהבליג. אז מה אם אמר איזו מילה? אם לא תענה לו ולא תכעס עליו - אתה קונה לך אוהב ומבטיח לך אושר ושלוה. תחשוב רגע: למה ההוא פגע בך? כדי שתיפגע או כדי שלא תיפגע? ברור, כדי שתיפגע. אם תיפגע - הפוגע הצליח במשימתו. הוא שמח ואתה עצוב. אבל אם לא תפגע, אתה משבש לו את התכנית. במקום שהוא יזום ויוביל את המהלך כדי להשיג את שלו ולפגוע בך, תוביל אתה את המהלך לטובתך, אתה תהיה המרוויח הגדול! בעצם, זהו עימות בין השכל לרגש. השכל אומר: אל תענה לו; הרגש אומר: אני לא מסוגל לשתוק, אני אראה לו מי אני... והתפקיד שלנו הוא להשליט את השכל על הרגש.

קרא רבי שלמה איגר לעוזרת הבית ופנה אליה בשאלה

רבים אומרים שהם מאמינים בה', אך אמונתם אינה שלימה, זו לא ידיעה אמיתית. מסופר על רבי יהודה לייב איגר, בנו של רבי שלמה

בעיר חילונית ככרמיאל, ומרן עודד אותו להקים ישיבה בעיר. לאחר שעשה כדבריו והקים את הישיבה אמר מרן לרב מרגלית: "אני מקנא בך, שזכית להציל את העיר מן החילוניות". הרב מרגלית הגיב בפליאה: "והרי העיר עדיין חילונית כפי שהיתה, הקמת ישיבה קטנה!" אך מרן ענה לו: "כאשר מקימים ישיבה בעיר זו הצלתה של העיר כולה!" ואכן מאז השתנתה העיר. וכדברי מרן - נוסדו בה מוסדות נוספים: בית ספר חרדי וכולל, והכל בזכות הקמת אותה ישיבה קטנה. בהזדמנויות שונות אמר: "יעשו החילונים מה שהם רוצים. אנו נבנה עוד תלמוד תורה, עוד ישיבה קטנה או גדולה, ובזה יהיה הניצחון שלנו". כך גם היתה דעתו של החזון איש, כי אין להקדיש זמן רב למלחמה כנגד מה ש"הם" עושים, אלא את מרבית הזמן יש להקדיש כדי לבנות עוד תלמוד תורה ועוד ישיבה, זה הפתרון האמיתי לבעיותינו. שגור היה על לשונו משלו של החפץ חיים על אותה אשה עניה שמכרה פירות בדוכן בשוק, ובאו 'שקצים' והפכו את הדוכן. תפוחי העץ נתגלגלו לכל עבר, ואנשים חטפו מן הפירות. האשה מיררה בכי, עד שחכם אחד יעץ לה: "כולם חוטפים, לפחות חטפי גם את כפי יכולתך" ... - גם עלינו לחטוף ככל יכולתנו, כדי להעמיד עוד תלמוד תורה ועוד ישיבה.

(מתוך הספר 'במחיצתם של גדולי ישראל')

שהחידושים שחידשתי על הבמה עלו על החידושים שחידשתי ברוב עמל בבית". כמדומני מרן היה אז בסביבות גיל תשעים. מופלא הדבר: ראש ישיבה בימי זקנה ושיבה, עומד על הבמה, נתון בלחץ אדיר - הוא שכח את השיעור, ועמד לרדת מהבמה - היה מסוגל להתרכז ולחדש ברגע זה מהלך חדש בסוגיא, כאילו הוא יושב בביתו. דבר זה פשוט לא יאומן. אילולא שמעתי זאת במו אזני ממרן, לא הייתי מאמין. סיפרתי את המעשה הנ"ל לגדולי תורה, ואלו יצאו מגדרם מרוב התפעלות.

אנו נבנה עוד תלמוד תורה, עוד ישיבה קטנה או גדולה, ובזה יהיה הניצחון שלנו

מרן נשא על כתפיו את עולו של עולם הישיבות כולו, דאגתו היתה - ביסוס הישיבות. מעולם - פשוטו כמשמעו - אפילו פעם אחת הוא לא ביקש ממני טובה מיוחדת עבור ישיבת פוניבז', 'ישיבת רשב"י' של חתנו, או למען כל ישיבה אחרת שהיתה מקורבת אליו. אצלו היו קיימות רק כלל הישיבות. רבה של כרמיאל, הגרא"צ מרגלית, נועץ עם מרן, מה ניתן לפעול

הנהלת כולל 'חזון איש' שלחה בעלי מלאכה לשפץ את הבית, אולם אמא סירבה לקבלם. סבא הסטייפלר שמע על כך ואמר לה: "אל לך לדאוג, הדבר לא יגרע מחלקך בעולם הבא בכהוא זה!" רק אז הסכימה אמא להכניס את בעלי המלאכה.

בתו של מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל על צניעותה ומקצת מהליכותיה האציליות של אמא הרבנית קנייבסקי ע"ה

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱדָם וְחַי בָּהֶם (יה"ה)

פעם, בימי הקיץ החמים, נשאלה אמא מדוע אין בביתה מזגן. היא השיבה בפשטות: "הדירה מאווררת ביותר, בהיותה בעלת כיווני אויר רבים, ואין כל צורך במזגן".

ומה אמרו אחרים?

"פעם נכנסתי לסבתא" מספרת אחת הנכדות, "היה זה בעיצומו של קיץ, ובחדר הכניסה לא היה מזגן. אפילו מאוורר כמדומני שלא היה, החום היה מעיק ובלתי נסבל, ולמרות זאת סבתא ישרה נינוחה וקיבלה נשים בזו אחר זו, בחדר הלימוד של סבא פעל המזגן. נכנסתי לשם כדי להתקרר, ורק אחרי ששהייתי שם זמן מה, הייתי מסוגלת לצאת ולדבר עם סבתא".

אמא היתה רגילה לומר: מיד כשמגיע החורף, אנשים מחפשים כיצד להתחמם; שחלילה לא יהיה להם קר מדי... בבוא הקיץ הם מחפשים כיצד להתקרר; שחלילה לא יהיה חם מדי... מדוע להתפנק כל כך? הרי כך ברא ה' את העולם!

פעם סיפרה אמא כיצד היא מתמודדת בכל מזג אוויר על ידי כוח הדמיון: "כשאני יוצאת מן הבית וחם לי מאד, אני מדמיינת כאילו עתה אמצע החורף, רוחות קרות מנשבות ללא רחם, הקור חודר לעצמות, בררר... ופתאום, משב הרוח חם עוטף אותי, כמה טוב! ובימי הקור? - אני מדמיינת יום קיץ שרבי לוחט, החום כבד, ואינני מוצאת מפלט, והנה לפתע מגיע משב רוח קריר, מרענן ומשיב נפש..."

גם בשנים האחרונות, כשסוף סוף הותקן מזגן בכניסה, היה זה למורת רוחה של אמא, וחושבני שאף ללא ידיעתה - כאשר נעדרה מן הבית.

בחודשי חיייה האחרונים הותקן מזגן גם במטבח, כמובן, הדבר נעשה לאחר מסע שכנוע ארוך, שכן מתחילה לא נתנה אמא את הסכמתה, באומרה שאין היא צריכה את ה'לוקסוס' הזה. אולם מכיוון שהדבר היה נחוץ ביותר, שהרי בשלבו במטבח כמויות עצומות כשל מוסד (כיוון שאמא היתה שולחת אוכל למשפחות רבות, וכן ציבור גדול סעד על שולחנם בשבתות) - טיכסו בני המשפחה עצה כיצד לגרום לאמא להסכים.

מה עשו? פנו לגברת מרים כהן, שהיתה יד ימינה של אמא והיתה מסייעת לה בימי חמישי ושישי בעבודות המטבח, וביקשו ממנה כי תאמר שהיא זקוקה למזגן, מיד כאשר שמעה זאת אמא, נתרצתה והורתה להתקינו במהירות האפשרית... אולם אמא עצמה מעולם לא ביקשה להדליקו לצרכיה שלה!

כל זמן שהיו הדברים מיועדים בעבורה, עמדה אמא בהתנגדותה כחומה בצורה לבל ירכשו או יעשו למענה דבר. לא כך היה בשעה שהיו הדברים נוגעים לצורכי אחרים. בעניינים אלו היתה אמא מהדרת עד קצה הגבול; משתדלת שאותם אחרים יהיו מרוצים ככל האפשר.

ידידות שביקרו אצל אמא סיפרו כי נדהמו לגלות ספה חדשה. אמא התנצלה מיד: "חלילה לכן לחשוב כי הספה החדשה נקנתה בשבילי; ישן אצלי נכד, והוא כמובן אינו יכול לישון על המיטה השבורה"... גם המזגן הותקן לצורך הנכד.

לאורך כל השנים לא נעשה כל ניסיון ליפות את הבית: פרט למקרים יוצאי דופן לא נערכו שיפוצים, קירות הבית לא נצבעו, ואף הרהיטים לא הוחלפו. אחת מאחיותי הציעה פעם לאמא כי תצבע את המיטות בחדר שינה, ואמא שראתה כמה הדבר חשוב לה,

נענתה בחיוב. המלאכה נמשכה זמן רב, ואחותי נלאתה מלסיימה. המיטות נשארו עד עצם היום צבועות למחצה: מיטה אחת בצבע חום, והשניה נשארה בצבע עץ דהוי... מלבד כל האמור, בשנותיה האחרונות של אמא, כאשר המונים צבאו על דלתות הבית היה לאמא טעם נוסף להיזהר ממותרות ומחדשנות. אמא היתה מרבה לומר לנו: "דעו לכם שעיניהם של אלפים ורבות צופיות אל הבית הזה, ופשטותו מהווה להם דוגמא וסמל. עובדה זו מחייבת אותנו לשקול כל שינוי שנעשה בבית ולנהוג משנה זהירות". אכן, נשים רבות שהגיעו להתלונן על קשיי פרסה, יצאו נפעמות מהפשטות בביתנו.

ברצוני להבהיר: טעות היא לחשוב כי אמא היתה מלאך ממרום שאין לו שיג ושיח בענייני העולם הזה, אינו מבין מהו חומר, ואין לו טעם בשום דבר גשמי. אמא ניחנה בחוש אסתטי מפותח, והיא אהבה יופי. חברות ילדות שלה זוכרות את חיבתה לחפצים נאים. היה לה טעם טוב ומעודן, ואנו ילדיה נהנינו מעצותיה בבואנו לרכוש כלים ובגדים. ברם בכל הנוגע לה עצמה, ראתה חוב קדוש להסתפק במועט וביטלה את רצונותיה הטבעיים עד כי סלדה מכל אשר ריח גשמיות נודף הימנו, כפי שניכר על כל צעד ושעל בחייה.

סבא הסטייפלר שמע על כך ואמר לה: "אל לך לדאוג, הדבר לא יגרע מחלקך בעולם הבא"

אחד מבני הבית הניח את בגדיו סמוך לתנור החימום. תוך רגעים ספורים הם התלקחו, ואש גדולה ומאיימת הלכה והתפשטה. בחסדי שמים הצליחו להשתלט על הדליקה, ואז התבררו הנוקים: רוב המטבח נשרף, והיה צורך להחליף את הארונות ואת החרסינה. הנהלת כולל 'חזון איש', שהדירה שייכת לו, שלחה בעלי מלאכה לשפץ את הבית, אולם אמא סירבה לקבלם: "הדירה כשירה לשימוש גם עתה, ואין כל צורך לא בהחלפת הארונות ולא בעקירת אריחי החרסינה הטובים..."

סבא הסטייפלר שמע על כך ואמר לה: "אל לך לדאוג, הדבר לא יגרע מחלקך בעולם הבא בכהוא זה!" רק אז הסכימה אמא להכניס את בעלי המלאכה.

כשהחלו להחליף את החרסינה המפויחת, נזעקה אמא בשנית: "אין כל צורך להחליף את החרסינות כולן; חלק מהן נשארו שלמות לגמרי!" היא לא השתכנעה גם כאשר אמרו לה כי החרסינה הישנה היתה לבנה ואילו החדשה צהובה, ושילוב הישן עם החדש יראה מוזר ביותר. אמא נותרה בשלה: "אם החרסינה שלימה, אין צורך להחליף אותה".

לבסוף נלאתה להתווכח, ביטלה את דעתה והביטה בעיניים כלות ובכאב רב על הגשמיות המתנחלת בביתה... הנגר סיפר, כי כשהחליף את הידיות בארונות המטבח, בכתה אמא בדמעות שלישי.

כעבור מספר שנים ביקרה מכרה בביתנו ושאלה את אמא האם היא זוכרת את השריפה במטבח, ואמא השיבה בצער: "ודאי שאני זוכרת. עד היום אינני מבינה מדוע החליפו את החרסינה!" זה היה

הזיכרון של אמא מן השריפה...

בפעם אחרת, כאשר היה צורך דחוף בשיפוץ כלשהו בבית, ניסו עסקנים לנצל את ההזדמנות ולהרחיב את העבודות לכל הבית, אולם הם נתקלו בהתנגדותה של אמא, שהגיחה לבל יעשו כל פעולה שאין בה מן ההכרח. היא לא השתכנעה מדבריהם על אודות הצורך בשיפוצים אלו, ואמרה: "איך אפשר להרוס קירות שספגו כל כך הרבה תורה?"...

הרכב היה ישן נושן, שהתואר 'טרנטע' היה יפה לו

אמרו לאמא שיש נשים שעבורן זוהי הקרבה להעדיף חתן בן תורה ולבחור בחיי דוחק. אמא לא הבינה: "מי אמר שצריך לחיות בדוחק, ומי אמר שזהו דוחק? ראשית, יש להתבונן ולהחליט מה העיקר בחיים ולשם מה האדם חי, ורק לאחר מכן יש לדון מה נצרך לו למען מטרות אלו. מה אדם לוקח איתו למעלה אחרי מאה ועשרים שנותיו? - תורה ומעשים טובים בלבד. ומאחר שכל האושר, כל הקדושה וכל השמחה נמצאים בתורה ובחיי תורה, הרי מי שבחר בהם, אינו חי בדוחק כלל.

אמא היתה רגילה לומר את ה'ווארט' הבא: מדוע מברך אדם את ילדיו "ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה", ואינו מברכם שיהיו כשאר השבטים? - לפי שאפרים ומנשה הם היחידים שבשבטים שהתגוררו במצרים ויכלו לחיות חיי נוחות, פאר, עושר ורווחה, כבני מלכים. עם כל זאת, מיאנו להנות מן הלוקסוס הרב, ולפיכך זכו שיתברכו בהם כל ילדי ישראל.

אחת מהנשים המקורבות ביותר לאמא, אשר בנתה את עצמה לאור השקפותיה, סיפרה לי כיצד התביישה מאמא כאשר בעלה רכש מכונית. אף כי הרכב היה ישן נושן, שהתואר 'טרנטע' היה יפה לו ביותר, היא הרגישה כי גם רכב כזה אינו עולה בקנה אחד עם דרישות ההסתפקות שעל פיהן חיה אמא, ולכן תמיד ביקשה מבעלה כי יחנה את הרכב במרחק מה מביתנו...

מעניין כי למרות הכל, ידעה אמא להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, גם כאשר הדברים נגדו את משנתה. אשה אחת ילידת חו"ל, תמחה בפני אמא כיצד היא מסוגלת להסתדר עם מטבח קטן, בעוד היא עצמה איננה מסוגלת לכך כלל. אמא הניחה את דעתה: "את בסדר גמור; הלוא חז"ל אמרו שדירה נאה מרחיבה דעתו של אדם. אני כבר רגילה לגודל הזה, והוא טוב לי".

מהו סוד אהבת הבריות אלייך

נכדה שאלה פעם את אמא: "גלי לי, סבתא, מהו סוד אהבת הבריות אלייך?"

"התשובה פשוטה", נענתה אמא. "כשנשים באות אלי, הן מהרהרות בלבן כי בוודאי תפגושנה אשה מכובדת, עוטה מחלצות; לבסוף הן רואות כי אשה פשוטה אנוכי ולבושה בפשטות, לכן הן אוהבות

לבוא..."

בשבעות האחרונים לחייה קיבלה

אמא מתנה מעניינת

נשים רבות חפצו להיטיב עם אמא. הן היו רוכשות למענה מתנות שונות בלא לשאול ובלא להתייעץ ומביאות לה. כל פעם שהגיעה מתנה חדשה הביתה, היתה אמא מאושרת: 'הנה, יש לי חפץ נוסף שאוכל להעניקו לאחרים'... מיד היתה מוגיעה את מוחה מי יוכל ליהנות מחפץ זה, מצרפת מחשבה למעשה ומשגרת את המתנה... אשה אחת הביאה לאמא סט כלי מיטה חדשים, ומאחר שחפצה שאמא תשתמש בהם ולא תשלח לאחרים כמנהגה, מיהרה לפרוש את המצעים על המיטות... אמא הודתה לה מקרב לב, אך הוסיפה בצער: "כמה חבל שאת מביאה את המצעים לנו. אנו ישנים רק כשלוש שעות, מוטב היה להביא אותם למי שיהנה מהם יותר, והמובחר ביותר - שתקבלנה כלות יתומות או עניות"...

בפורים היה הבית מוצף במאות ואולי באלפי משלוחי מנות יקרים שהביאו מוקירים וידידים - החל במוצרי מזון, ועד חפצים יקרי ערך. כבר במוצאי פורים לא נשאר מהם דבר - הכל חולק על ידי אמא. בשבעות האחרונים לחייה קיבלה אמא מתנה מעניינת: מישהי אספה תמונות של אמא עם אבא בהזדמנויות שונות, כגון כשהיא מגישה לו את ארוחתו, משוחחת עמו או שואלת אותו שאלה כלשהי, חיברה אותן במלאכת מחשבת של עיצוב ממוחשב והכתירה את התמונה הכוללת במשפט שהיה שגור בפיה של אמא: 'לוותר, להחמיא ולתת'.

אמא נהנתה מאד ממתנה זו, אבל כמו תמיד - היא לא השאירה אותה לעצמה. כשפקד את מעונה זוג שסבל מבעיות שלום בית ומכעסים הדדיים, מסרה להם את התמונה כמתנה אישית ממנה...

צינור שפע לכלל

נאמר במסכת ברכות: "בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת: כל העולם כולו ניוזנין בשביל חנינא בני, וחנינא בני - די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת". יש מפרשים כי המילה 'בשביל' משמעותה בשביל ובצינור השפע שסלל רבי חנינא. כלומר על ידי הסתפקותו במועט הניח רבי חנינא מקור השפעה עצום לכל העולם כולו.

ניתן לומר על אמא, כי בהיותה מסתפקת במועט ואינה דורשת לעצמה דבר זכתה להשפיע לכל העולם כולו שפע רב של ערכים רוחניים, הכרה במהותם של חיי תורה, צניעות וקדושה!

*

הערה: כשהיה פרק זה למראה עיניו של אבא, הוא אישר את נכונות הדברים, בהעירו: "וכי מה צריך לכתוב דברים כאלו פשוטים?"...

(הרבנית ר. צביון - מתוך הספר 'בית אמני')

הדבר לא יאמן, אולם אמא מעולם לא התעסקה בקניית בגד לעצמה, ואפילו לא משקפיים. בילדותה היתה סבתא חיה מושא בוחרת את הבדים שמהם נתפרו בגדיה, לאחר חתונתה היתה סבתא הרבנית קניבסקי אחראית לקנייתם, ומאז ואילך לא היה מי שיעסוק בכך... נשים רבות ראו זכות לעצמן להפתיע את אמא בגדים שקנו בעבורה. מיותר לציין שהן לא התיעצו איתה על הצבע והדוגמא, היה עליה רק לאשר את צניעות הבגד טרם לבשה אותו. אמא לא השלימה עם מעשיהן: "לשם מה זקוקה אני לחולצה נוספת, וכי אלבש בגד על בגד?" ידידה אחת הביאה לה בקביעות חליפות מחו"ל. אמא תמחה: "מה אעשה עם בגדים רבים כל כך?" למעשה, רק לעיתים נדירות, מדי מספר שנים, היה לה פריט לבוש חדש, שהיה כמובן פשוט ביותר, וגם אותו לא לבשה אלא כדי לשמח את הידידה שהביאתו.

פעם ירדה אמא לבית הכנסת 'לדרמן' לבושה בסוודר. הימים היו ימי קיץ, והנשים תמחו למראָה. התברר כי אמא היתה זקוקה לכיס כדי להניח בו את המפתח הבית, אך לא עלה בדעתה לרכוש לעצמה בגד קיצי בעל כיסים למטרה זו. וכי מה רע בכיסיו של הסוודר? באחד החגים באה אמא לבקר את חמותי כשרשרת פנינים חדשה לצווארה. חמותי התפלאה מאוד ושאלה: "מה לך ולתכשיט חדש?" "מישהו הביא לבעלי את השרשרת כמתנה בעבורי", התנצלה אמא, וכדי שלא לביישו אני לובשת אותה אולם באמת לא נוח לי במתנה זו, ולאחר החג אסיר אותה".

אחת מגיסותי קנתה פעם שרשרת מרהיבה לאמא. אמא הודתה לה בחום לבה ואחר החזירה לה את השרשרת.

הזקנה שרטנה על הכלים החד-פעמיים

אמא השתדלה לחנך את צאצאיה להסתפקות ולחיסכון. רבות היתה מספרת לנכדים על ימי ה'צנע' בהיותה נערה בירושלים. "אז הרגשנו עד כמה חשוב כל מאכל וכל חפץ", הוסיפה ואמרה. אכן, אמא לא זרקה דבר מאכל או חפץ במצב טוב, אולם מה שהוגדר אצלה כ'מצב טוב', היה שונה מאוד בהגדרתו אצלנו. גם ארוחותיה היו עשויות משאריות המזון של שאר בני הבית, כי אם הן ראויות לאכילה, למה לזרוק?

פעם סיפרו לאמא את ההלצה על הזקנה שרטנה על הכלים החד-פעמיים: 'מה הצעירים מתלהבים כל כך מהחד-פעמי? הרבה יותר קשה לשטוף אותם'... ואמא הגיבה: "אילו יכולתי הייתי גם אני שוטפת אותם, אלא שהנכדות ממונות על כך, ואיני רוצה להטריחן"...

לעומת זאת, את מפת השולחן החד-פעמית היו מנקים ושומרים לשימוש נוסף, בהוראתה של אמא.

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

באחת מהפעמים הראשונות שנסעתי לאמריקה, לשליחות קודש, הייתי עם מלווה נוסף. השתתפנו בכנוס של כמה גבירים, תלמידיו של ראש ישיבה גדול, שהשתתף גם הוא בכינוס, והוא שהזמין אותם. מה אומר ומה אדבר?

הגה"צ רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א על הכבוד בין תלמיד לרבו

"וְיָאֵל יְבֵא בְּכָל יַעַת אֶל הַקֹּדֶשׁ...". (ויקרא טו, ב)

ההרגל מקהה את הרגשות. קירבה גדולה מדי לדבר קדוש גורמת להפסיק להרגיש ברוממות הדבר. כדי שהכהן הגדול לא יתרגל להימצאות בקודש הקודשים, ויפסיק להתרגש ולפחד מהכניסה אל המקום המקודש ביותר התירה לו התורה להיכנס לשם רק פעם אחת בשנה, ביום הכיפורים.

חטאם של בני אהרן היה "בקרבתם לפני ה' וימותו". ליבם היה גס, למרות קירבת האלוקים הגדולה שאליה נחטפו. הכתוב אומר עליהם (שמות כד, יא): "ויחזו את האלוקים ויאכלו וישתו". פירש רש"י: "היו מסתכלים בו בלב גם מתוך אכילה ושתיה".

אחד הטעמים לתענית בה"ב הוא החשש, שמא תוך כדי קרבת האלוקים הגדולה לה זכינו במועדות הרגשנו יותר מדי טוב, ובמקום להשתמש בהם כמנוף לקרבת אלוקים גדולה יותר, איבדנו את הרוממות והקדושה הראויים ליום טוב, והשתמשנו בהם להנאות הגוף, על כך אנחנו מתענים ומבקשים מחילה.

הדברים אמורים לא רק כלפי שמיא אלא גם בכבוד תלמיד לרבו, ובכבוד בין אדם לחברו. אספר:

באחת מהפעמים הראשונות שנסעתי לאמריקה, לשליחות קודש, הייתי עם מלווה נוסף. השתתפנו בכנוס של כמה גבירים, תלמידיו של ראש ישיבה גדול, שהשתתף גם הוא בכינוס, והוא שהזמין אותם. מה אומר ומה אדבר? התלמידים ישבו בצורה לא מכובדת, תוך כדי אכילה סיפרו בדיחות ודברי ליצנות... לא היה נראה לי שהם מתייחסים לדברי, והבנתי שתועלת גדולה לא תצא מהכינוס הזה... גם זה שהיה איתי הבין שכסף לא יצא מפה.

התחלתי לצעוק: "עזבתי ישיבה, יצאתי לשליחות קודש, וכך מתייחסים אלינו? אוכלים, שותים ומספרים בדיחות, במקום להתנהג בכבוד הראש הראוי..."

בין המשתתפים היה גם גביר גדול, שהיה בן תורה, והוא ביקש להרגיע את הרוחות

בין המשתתפים היה גם גביר גדול, שהיה בן תורה, והוא ביקש להרגיע את הרוחות. הוא נעמד ואמר: "רצייתי להסביר לאורחינו החשובים מארץ ישראל דבר שאולי הם לא מבינים. כל המשתתפים

כאן בכינוס נותנים צדקה מעל ומעבר. כולם באו לכאן מתוך ידיעה שהזמינו אותם בשביל כסף, אף אחד לא טיפש, והם באו במטרה לתת. אבל מה? אצלנו ראש ישיבה הוא כמו אבא. מצד אחד, כשאבא קורא כולם באים, אף אחד לא שואל שאלות, מצד שני כשבאים לאבא אוכלים, שותים, צוחקים ומספרים בדיחות".

הרוחות באמת נרגעו, ויצאנו משם עם הרבה כסף... אבל עלינו להיות כנים: אכן חז"ל אומרים: "ושננתם לבניך - אלו תלמידיך", תלמידים הם כמו בנים, אבל אוי ואבוי לתלמיד שבא ללמוד אצל רב ומרגיש שאפשר לעשות בדיחות וליצנות כמו שעושים אצל אבא. גם אם רב הוא כמו אבא, צריך לנהוג בו בכבוד הראוי לרב. אל להם לרגשי הכבוד להתקוות כתוצאה מהקירבה היום יומית אל הרב.

מרגישים יותר מדי "היימישי"

הבעיה שלנו כיום היא שיחסית קל מאד להיכנס לביתם של גדולי ישראל, ולכן לעתים מרגישים מדי היימישי כלפיהם ורגשי הכבוד והיקר שצריך לחוש כלפיהם פוחת.

לפני שנים רבות הייתה לי איזושהי בעיה רפואית ונכנסתי להתיעץ עם רבי חיים גריינמן זצ"ל. רבי חיים יעץ לי לקחת איזושהו כדור

המשך בעמוד 17

הוא התרגש עד דמעות, ואמר, ראיתי את הדמעות בעיניים של הבחור הצדיק הזה והתפללתי עליו והיה לי ברור שהקב"ה אינו מאכזב דמעות טהורות, אבל בשבילי הסיפור הגדול ביותר כאן, הוא שיחת המוסר שאף משגיח לא אמר לי בישיבה

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' - על העיקר והטפל בעבודת ד'

פעיל ביום חול בכלל, ומסתבר שהמניין הקרוב ביותר נמצא במרחק נסיעה של עשרים דקות בעיירה סמוכה, רבע שעה לפני השקיעה, סבלנותו כבר פוקעת, הוא אמנם רואה שתורו מתקרב וגם בעל המוסך מבטיח לו שהרכב הבא הוא הרכב שלו, אבל השעון מראה שבעוד 40 דקות שוקעת החמה! יש לו עוד עשרים דקות נסיעה, והתיקון גם הוא אורך זמן...

הוא מתפלל להקב"ה שיעשה לו איזו 'קפיצת הדרך'... הגיע תורו, הרכב שלו כבר ממש נמצא בידיהם של עובדי המוסך, אבל השקיעה קרובה במיוחד, ולהתפלל בלי מנין הוא ממש לא רוצה.

הרב נוביק מסיים עם דמעות בעיניים

ואז נכנס אדם נוסף, לפי המראה גוי. הוא נכנס עם רכבו במהירות, כך גם יוצא ממנו בחופזה, וזה נראה שהוא מוזמן ומי יודע אם לא ידרוש שרכבו יכנס מיד לתיקון כפי שקבע מראש. חששותיו היו נראים באמת נכונים, הלה ניגש לא פחות ולא יותר... אליו, זאת אומרת שהמשפט הבא הוא, תסלח לי אדוני אבל אני הזמנתי תור, ואין לי זמן להמתין... הוא נדרך תוהה כיצד עליו לענות לכזאת בקשה לכשתוצג בפניו, ואז הוא פונה אליו באנגלית מתחננת - - - "אולי הנך יכול לסור לשני רחובות מכאן יש שם בית אבלים ישנם

פרשתנו מפרטת באריכות את סדר עבודת כהן גדול ביום הכיפורים, סדר זה שכולנו מתרפקים עליו בחזרת הש"ץ של תפילת המוסך ביום כיפור, פרטים רבים עליהם נסוב רוב מסכת יומא מקורם בפרשתינו.

הכהן הגדול בכל ימות השנה עובד רק בבגדי זהב, זהו כבודו ותפארתו, וזהו כבודו של מקום, אבל דווקא בשיא, לפני ולפנים, שם היה הכי מתאים שבגדי הכבוד והתפארת יהיו על גופו, הוא לא עובד בהם אלא לובש ארבעה בגדי לבן נעדרי תכלת, ארגמן וזהב, וכל כך מפני חטא העגל! בגדי זהב מזכירים את עגל הזהב, ואין קטגור נעשה סגור.

ואנו הקטנים שואלים, מה זה? זה משהו סמלי, זהב מזכיר זהב, ואם העגל היה עשוי מכסף כן היה שייך לעבוד בקודש הקדשים בבגדי זהב? לפני שנעמוד על נקודת העיקר שבס"ד נראה יוצא מהעניין נשתף את הציבור בשני סיפורים אותם הזדמן לי לשמוע בס"ד באותו יום, משני ראשי כוללים היוצאים לאחינו בני ישראל בגולה לזכות אותם להיות חלק מעולם התורה הפורח בארץ ישראל, סיפורים כששניהם מעבירים את אותו מסר.

הג"ר יחיאל נוביק שליט"א ראש כולל 'דעת יוסף' בפגשו ביהודי יקר איש ביזנעס אוהב תורה בקווינס שבארה"ב, ביקש ממנו שיספר לו איזה סיפור מיוחד של השגחה פרטית שנתקל בה במשך חייו בעולם בו הוא נמצא.

היהודי שמח לספר, הוא הדגיש שיש לו השגחה ללא הרף ממש, אבל הוא בכל זאת מעוניין לספר לו על ההשגחה הגדולה ביותר שחווה בחייו.

רכבו החל לעשות בעיות, הוא החליט לנסוע לטפל באחד מהמוסכים היותר מומחים. אומנם המוסך מרוחק מעירו, אבל הוא בהחלט יכול לסמוך על העובדים במקום שיעשו עבודתם נאמנה. משהגיע למוסך כבר היו לפניו בתור כלי רכב במספר לא מבוטל. הוא המתין בסבלנות לתורו, וכבר בתחילת היום הבין שהוא הולך לשרוף יום של עסקים בהמתנה לטיפול ברכב. אבל מה לעשות שהוא חייב לתקן את המכונית.

השעות נקפו והוא רואה שבעוד קצת יותר משעה, השמש שוקעת, הוא מתחיל לברר איפה יש תפילת מנחה באזור, ב"ה עם כל עסקיו הגדולים איננו מפספס תפילה במניין, הוא מרים טלפונים לפה וטלפונים לשם, מתברר שהעיר בה נמצא המוסך אין בה בית כנסת

תשעה לתפילת מנחה הם חייבים עשירי למניין!!!".

הרב נוביק מסיים עם דמעות בעיניים, אמריקה מדברת כסף, היהודי הוא איש עסקים לא קטן, יש לו הרבה סיפורי השגחה אבל לפי הסיפור שהוא בחר לספר, תוכל לדעת איפה הוא באמת מונח, מה באמת הכי חשוב. הסיפור על תפילת מנחה במניין הוא הסיפור הראשון שעולה לו, יותר מכל הסיפורים על הפעמים שבהם הרוויח כסף, או שנמנע ממנו הפסד כספי.

זהו אפוא יהודי שמבין מהו הביזנעס האמתי, מה העיקר ומה הטפל.

נכנסתי אליו עם בני, הסברתי לו את מצבנו וביקשתי רשות להשתמש עם עובדיו

לפני שאספר את סיפורו של ראש הכולל השני, אגב שאנו עוסקים בס"ד למציאת מניין לתפילת מנחה, אשתף את הקוראים הנכבדים בסיפור אישי.

לפני שנתיים שהינו במשך קרוב לחמשה חודשים בארה"ב לצורך רפואי לרעייתי ע"ה, לאחר טיפול מורכב שעברה, הזמין אותנו ידיד יקר לנוח מעט בביתו הגדול במונסי, היתה שם עוד משפחה שבאו לערוך קניות לקראת נשואי ביתם, והם הציעו לנו שיקחו אותנו למנהטן, ניתן לעשות טיול עם הילדים בכמה אטרקציות.

עשינו ברור קצר איפה יש מנחה במנהטן, התברר שבדיוק בשעה בה אנו צפויים להגיע, יש שם תפילת מנחה כולל אברכים שפועל במקום. יצאנו מיד לדרך, ומשהגענו למקום ראינו אברכים ובעלי בתים יוצאים. לשאלתנו מה עם מנחה, אמרו שברגע זה סיימו את התפילה. לשאלתנו איפה יש עוד מניין, אמרו שאולי בחנות b&h החנות הגדולה לצילום המנוהלת ע"י יהודים חרדים, ועובדים שם עשרות יהודים שומרי תורה ומצוות. צעדנו לחנות, ומתברר שגם שם כבר התפללו מנחה.

בני שנעשה בר מצוה שנה וחצי קודם לכן, ביום הבר מצוה קיבל על עצמו להשתדל לא לפספס שום תפילה במניין ויהי מה, ועמד בה עד לאותו יום ב"ה, הוא לא אבה לשמוע בשום פנים ואופן על פטור אונסין וכדו', עברנו בשלוש קומות החנות ושאלנו יהודי יהודי אם עדין לא התפלל, הצלחנו לקבץ עוד שלושה יהודים, ועדיין...

היות ועמדנו ארבעים דקות לפני השקיעה הברירה היחידה היתה לקחת מונית לויליאמסבורג ולתפוס שם מנין, יצאנו מהחנות וחיפשנו מונית, רק לאחר רבע שעה עצרה המונית הראשונה, ביקשנו לבדוק כמה זמן זה יקח, היות וזה שעת יציאה מהעבודה הפקקים גדולים, והתברר שזה מינימום 50 דקות. חזרנו לחנות, אחד העובדים במודיעין בפתח החנות, יהודי חסידי ירא שמים, שניסה במשך כל הזמן הזה לעזור לנו, ביקשתי ממנו אם יוכל לעזור לנו שלפחות יחד איתנו יעמדו עוד מספר יהודים לענות לנו קדיש וקדושה... הוא אמר שאינו בעל הבית, יש אחראי חנות בקומה שניה שניכנס לשאול אותנו.

נכנסתי אליו עם בני, הסברתי לו את מצבנו וביקשתי רשות להשתמש עם עובדיו, הוא דיבר קצרות, ואמר רבע שעה לפני

השקיעה תמתינו לי בפתח החנות אני אקח אתכם למנין שאיננו רוצים שידעו ממנו אף אחד מהעובדים, כי הוא מתקיים באמצע שעות עבודה. וכך הווה.

צעדנו אחריו לבניין משרדים ממול, כששם בחדר בתוך חדר, סגל ההנהלה מתפללים עשר דקות לפני השקיעה.

משחזרנו, אותו יהודי יקר שדאג לנו ואף אמר תהילים שנשיג מנין, ולפתע ראה שנעלמנו לא הבין מה ארע, לא רציתי להפר את בקשתו של המנהל, אבל סיפרתי לו שדאגו לנו בבניין השני למניין אנשים, והתפללנו ב"ה עם מנין שלם, הוא התרגש עד דמעות, ואמר, ראיתי את הדמעות בעיניים של הבחור הצדיק הזה והתפללתי עליו והיה לי ברור שהקב"ה אינו מאכזב דמעות טהורות, אבל בשבילי הסיפור הגדול ביותר כאן, הוא שיחת המוסר שאף משגיח לא אמר לי בישיבה, - בעודי ממלמל תהילים אני חושב לעצמי, אני תמיד מקפיד על תפילה במנין, אבל מרוץ החיים גורם פה ושם לדלג על מעלה זו, ומשמים שלחו לי שיחת מוסר מטלטל - לא מוותרים על מנין, אין מחיר להתעקשות על מעלה גדולה זו.

במשך השבת, איש העסקים נחשף לרב אלטמן

נעבור לסיפור השני, הג"ר אליהו מאיר אלטמן שליט"א ראש כולל 'עטרת צבי' הוזקק לשלב לאחרונה באחת מנסיעותיו לארה"ב יציאה גם לארגנטינה, כדי להשתתף בשמחת הנישואין של בנו של אחד מהתורמים הקבועים לישיבה. היות והוא היה בארגנטינה לא מזמן, וחשש שהגעה חוזרת לאותה קהילה תגרום לכך שיחששו שהוא בא להתרימם שוב בטווח זמן קצר אחרי הביקור הקודם, מה שעלול לגרום לחשוב שהוא בא לנצל אותם חלילה, חיפש מקום בשכונה בה אינו מתרים יהודים, כדי שיראו אותו כמה שפחות ולא יחשבו שהוא בא כדי לבקש מהם תרומה נוספת.

הגיע הרב למקום לקראת שבת, גיסו של המארח שלו, איש עסקים העוסק ביבוא מסין, קבע טיסה לסין במוצאי שבת, והיות והוא עוזב את הבית לתקופה החליט שבשבת לפני הטיסה ישנה עם בני משפחתו בבית הארחה, מה גם שהוא ממוקם קרוב יותר לנמל התעופה.

ביום שישי הוא יוצא מספיק בזמן עם בני ביתו, אך באמצע הדרך מכשיר ה'ווויז' מראה על פקק רציני, ולפי החשבון לא יצליחו להגיע למקום הארחה לפני שבת, אם יסיט את נסיעתו למקום מגורי גיסו הוא בהחלט יגיע לפני שבת, הוא מרים טלפון לגיסו ומבקש להתארח אצלו בשבת, הגיס יהודי מכניס אורחים גדול והשפע מצוי במטבח, כך שהוא לא פוחד מהפתעות, והוא מקבל אותם בשמחה. במשך השבת, איש העסקים נחשף לרב אלטמן, שמע ממנו דברי תורה, והוא התחבב עליו מאוד. לקראת מוצאי שבת שאלו מה מעשהו, והוא סיפר לו על הכולל הגדול שבו מאות אברכים עמלי תורה, מיד הביע את רצונו להיות שותף, אבל, אמר, אני אוהב לתת נתינה קבועה על בסיס חודשי ולכן בעת הטיסה זה זמן טוב לשבת ולעשות חשבון ולראות כמה אני רוצה לתת מדי חודש. עם צאת השבת נתן לו את מספר כרטיס האשראי ואמר שיעמוד איתו בקשר

זהו דבר הטעון ביאור, מדוע כשחוטאים בחטא לשון הרע או שנאת חנם בתקופת חורבן בית שני מגיע לנו גם עונש על חטא העגל? רבותינו מגלים לנו שזה לא ענין שהעונש נפרס לשלומים עד סוף הדורות, אלא שכשנסתכל בכל עוון ועוון נראה ששורשו הוא "חטא העגל" שורש הכל הוא שלא העמדנו את חיינו הרוחניים במרכז, העיקר והטפל אינו ברור לנו דיו ולכן אנו נופלים מעת לעת, כל נפילה היא למעשה אותו 'ודי זהב'.

הכהן הגדול עומד כמכפר ראשי ביום הכיפורים ועובד עבודה גדולה מאוד, עבודה אליה התכוון שבעה ימים ולא יצא מפתח המקדש, היה ער כל ליל יום הכיפורים, והכל כדי להיות מכוון לעבודה, ומשם הוא שולח את המסר לעם ישראל, אני יכול להביא את תשובתכם לפני ולפנים, לעמוד שם מול שני הכרובים במקום הגדול והקדוש ביותר אבל לא עם חטא העגל, כי אם לא הפנמנו מהו העיקר ומהו הטפל, לא עשיתי כלום!

וכאן אנו רוצים לעמוד על משהו שלא קיים בשום יום עבודה, וכמו שמסכמת המשנה (יומא פ"ג משנה ג) "חֲמֵשׁ טְבִילוֹת וְעֶשְׂרֵה קְדוּשִׁין טוֹבֵל פְּהֵן גְּדוֹל וּמְקַדֵּשׁ בּוֹ בַיּוֹם" טבילות וקידושי ידיים ורגליים אלו, באים יחד עם החלפת בגדיו, כלל הוא כל עבודות החוץ נעשות בבגדי זהב אבל עבודות בתוך קודש הקדשים נעשות בבגדי לבן, בכל פעם שפושט בגד הוא נזקק לקדש ידיו ורגליו מהכיוור לטבול, ללבוש בגד שני ולקדש שוב ידיו ורגליו מהכיוור.

כל זה לא היה אמור להיות אילו היו מרוכזות עבודות הפנים ברצף אחד ועבודות החוץ ברצף נוסף. אבל זה שעבודת השעיר ועבודת הפר מחולקות וביניהן הקטרת הקטורת, מצריך עבודה מאומצת של פשיטת בגדים ולבישתם ובכל אחד שוב קידוש ידיים ורגליים ושוב טבילה ושוב קידוש, מה שלכאורה נראה כמיותר חלילה. כמובן שמי מאתנו ידע בסוד ה', אבל יש כאן מסר גדול וחשוב, שנראה שהוא חלק בלתי נפרד ממה שאותו יום בו הקב"ה רוחץ ומטהר את בניו.

את התזכורת הזאת מבקשת התורה שיזכיר לנו הכהן הגדול, פעם אחר פעם, בכל פשיטה ובכל לבישה, חמש טבילות ועשרה קידושין, למען נחזור ונשנן, הזהב יכול להיות רק בחוץ, רק כאמצעי, אבל לא בפנים! ה'בפנים' צריך להיות עבודת ד', קרבת אלוקים, והכל לבן וצח, ללא שום רבב.

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ,
ורעייתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

טלפוני כדי לעדכן מה הסכום החודשי שיכול הרב לגבות מהכרטיס. ואכן, באמצע טיסתו כבר התקשר לרב אלטמן ואמר לו את הסכום הקבוע שירד לטובת הישיבה, סכום נכבד למדי.

אך אז אמר לו, ראה, כל חופשה מתוכננת תקופת מה, וגם אנחנו תכננו, ובדקנו מקום טוב שגם עומד תחת כשרות מהודרת, ומה גם שזה קרוב מאוד לנמל התעופה והשילוב בין היציאה לסין לחופשה, הכל התאים מאוד, שמחנו והתרגשנו לקראת החופשה הזאת, והנה היא בטלה, אני חייב לומר לך שאני שמח מאוד שהיא התבטלה, אמנם חופשה לא היתה, וגם את כספנו לא נקבל חזרה אבל זו השגחה פרטית נפלאה מאין כמוה, הרווחתי רווח עצום של שותפות עם מקום תורה מכובד, שרק בגלל הפספוס הזה של החופשה זכיתי לו, זה נותן לי דלק עצום לימים הבאים שלי.

הצד השווה שבכל הסיפורים האלו, יהודים יקרים שאמנם נמצאים עמוק בעולם הביזעס, אבל יודעים היטב מה העיקר ומה הטפל, מודים הם להקב"ה על ההשגחה הפרטית המיוחדת בה זכו לעוד מעלה רוחנית.

כאן אנו חוזרים לראש, עגל הזהב מסמל לא רק את חומר הגלם המכונה זהב! התורה מגדירה את הנפילה של חטא העגל בשם "ודי זהב" וחז"ל אומרים (ברכות לב ע"ב) "אמרי דבי ר' נאי כך אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די הוא גרם שעשו את העגל" כלומר החטא הגדול שבעגל הוא הטשטוש בין העיקר והטפל, הדחף לעשיית העגל היה כביכול ממקום קדוש, "כי זה האיש משה לא ידענו היכן הוא", אבל חז"ל מגלים שהסוף היה העמדת הזהב והרדיפה אחריו במקום חשוב יותר אצלם, מאשר להיות במצב של כניעה להקב"ה. דווקא ביום הכיפורים בו אין לנו יצר הרע, רוממות היום מביאה אותנו לחשבון נפש, צריך להתמקד בנקודה זו ולבחון את עצמנו האם אנו מעמידים את צרכינו הגשמיים בקדמת החיים, או שצרכינו הגשמיים רק משרתים את קיומנו למען נוכל לעבוד את השי"ת.

לאחר חטא העגל נגזרה כליה על עם ישראל, משה רבינו נאבק כביכול עם הבורא שלא יכלה את העם, והקב"ה אומר לו "וְעֵתָה לָךְ | נְחֵה אֶת-הָעָם אֶל אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי לָךְ הִנֵּה מְלֹאכֵי יָלְךְ לִפְנֶיךָ וּבָיִים פָּקְדֵי וּפְקֻדֹתַי עֲלֵהֶם חֲטָאתָם" אומר רש"י: "עתה שמעתי אליך מלכלותם יחד, ותמיד תמיד כשאפקוד עליהם עונותיהם, ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה עם שאר העונות, ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עוון העגל"

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

כשנמצאים יחד בישיבה, לומדים יחד ואוכלים יחד, נכון שאנחנו חברים זה עם זה, כלנו כאיש אחד בלב אחד, אבל חובה לזכור: כל אחד הוא "בן תורה" ועלי להתייחס אליו בכבוד.

הגאון רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א קיבל מכתב מיהודי מאמריקה, בו הוא כותב לו: "אני ידיד נאמן של אבא שלך, ואני מבקש ממך למסור לו דרישת שלום. חוץ מזה, תאמר לו שיש לי נכד שאני מעוניין להכניס אותו לישיבה".

רבי ברוך דב ידע שבאמת יש ביניהם ידידות גדולה, וכשנכנס לאביו, הגאון רבי דוד זצ"ל, וסיפר לו על המכתב שקיבל מאותו יהודי, רבי דוד שמח מאוד לקבל את דרישת השלום. רבי ברוך דב הרגיש שזו שעת הכושר לבקש את בקשתו השנייה של אותו יהודי, והוסיף ואמר: הוא ביקש שאבא יקבל את נכדו לישיבה".

נענה רבי דוד ואמר: "מה נוגע אחד לשני? מכיוון שאנחנו ידידים לכן אני צריך לקבל את הנכד שלו לישיבה? ממה נפשך, אם הבן מתאים לישיבה - אין צורך לבקש ממני לקבלו, ואם אינו מתאים - לא יעזור מה שיבקשו ממני. תגיד לו שעליו לעבור מבחן ואז נחליט אם לקבל אותו".

תוך כדי הדברים הוסיף רבי ברוך דב לספר, שהיהודי כתב לו ווארט ששמע והתרגש ממנו מאוד. כשהקב"ה אמר לאהרן לצאת לקראת משה המדברה, כתוב (שמות ד, כז): "ויפגשו בהר האלוקים וישק לו". אומר על כך ה"ספורנו":

"וישק לו - כמנשק דבר קדוש". הוא כתב שהתרגש מאוד לראות שני אחים שלא ראו שנים רבות אחד את השני, מסתמא התגעגעו מאוד זה לזה, ובכל זאת הנשיקה לא באה מתוך הגעגועים, אלא משום שאהרן רואה מולו דבר קדוש, את משה, והוא נישק אותו בגין היותו דבר קדוש.

אמר רבי דוד: "תגיד לו שהנכד שלו התקבל לישיבה". התפלל רבי ברוך דב: "מה השתנה? הרי רק לפני רגע האבא אמר שלא התקבל, ועליו לעבר בחינה?"

סבא שמתפעל מ'וורט' כזה - הנכד שלו אצלי בישיבה!"
בן תורה הוא דבר קדוש. הוא ספר תורה. צריכים לנהוג כבוד זה בזה. הדברים תקפים גם אם מדובר בין חברים וידידים.

הגמרא (מכות כב ע"ב) אומרת: "הני בבלאי טפשאי דקיימי מקמיה ספר תורה, ומקמיה גברא רבא לא קיימי". לא כתוב שהם רשעים, אלא טפשים! טיפש מי שלא מבין ש"בן תורה" זה משהו אחר לגמרי. בן תורה צריך לכבד!

(מתוך הספר 'דורש טוב', ויקרא, עמ' כ"ו)

שלדבריו יעזור לי. משום מה פקפקתי בישועה שתצמח לי מהכדור הזה ובקשתי ממנו שימליץ לי על רופא מומחה בתחום, האמנתי יותר בכדורים שהוא ימליץ לי...

רבי חיים הזדקף: "אני מבקש ממך שתצא מיד מהחדר! תחכה בתור, כמו כולם, כשיגיע תורך תיכנס ותשאל מה שאתה רוצה. צא החוצה!"

נדהמתי. אמנם קצת התחצפתי, אבל, בכל זאת, התגובה הייתה מאוד קשה, ושלא כהרגל.

כעבור רגע הוא חיך אלי ואמר: אתה באמת חושב שצריך רופא אמיתי? תאמין לי שאני מבין לא פחות טוב מהרופא שלך. אלא מאי? למה לרופא אתה מאמין? כי כשאתה הולך לרופא, לוקח זמן עד שיש לו תור פנוי. כשאתה מגיע לקליניקה אתה מחכה חצי שעה - שעה בהמתנה. כשאתה נכנס לחדרו הוא רציני, לא מחיך אפילו לא חיוך אחד קטן, ובסוף הבדיקה אתה משלם אלף שקל. משום כך אתה מרגיש טוב שהיית אצל רופא... אבל כשאתה בא אלי, מכניסים אותך בלי תור, מחייכים אליך, וגם לא עולה לך כסף... אמרתי לעצמי: חבל על הכסף שלך לשלוח אותך לרופא. אני לא אחיך אליך, אגיד לך לחכות בתור, כשתחזור תרגיש שהיית אצל רופא..."

מרום שגדולי ישראל מקרבים כל אחד, ונותנים הרגשה טובה, אנחנו מאבדים פעמים רבות את היראה ואת הכבוד שיש להרגיש כלפיהם, חדלים לחוש את גדולתם וקדושתם. מרגישים יותר מדי "היימיש" איתם.

בישיבה שלנו יש לנו הזכות להיות בנים אצל מרן ראש הישיבה. באים, נכנסים, לשמוע שיעור, לשאול שאלות, מרגישים "היימיש". האם אנחנו מבינים שבעולם הבא לא יתנו לנו לגעת בידית הדלת של חדרו? האם אנחנו מרגישים שאיש אלוקים עובר עלינו תמיד? הוא אשר אמרנו: הבעיה שלנו היא ההרגל! כשהדבר מצוי - לא מרגישים.

רבי ברוך דב ידע שבאמת יש ביניהם ידידות גדולה

באמת, כל אחד ואחד מאיתנו צריך להתייחס בכבוד גם כלפי חברו. אסור לנו לשכוח שכל בן תורה הוא "ספר תורה" קטן, ואנחנו חייבים בכבודו. תלמידי רבי עקיבא מתו משום שלא נהגו כבוד זה בזה. העוון לא היה רק עוון בבין אדם לחברו אלא פגיעה בבן תורה.

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

אציין דבר נפלא ששמעתי מפי מרן הגאון רבי דוב לנדו שליט"א, ראש ישיבת סלבודקה: בזמן המלחמה הקשה בשנת תש"ח, שרר בירושלים מצב נורא ואיום. הדי המלחמה נשמעו מכל עבר, וחרדה גדולה ליוותה את כולם. מרן הגאון רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל, גאב"ד ה'עדה החרדית', התגורר אז סמוך לגבולות האויב ממש, והיה נתון בסכנת חיים

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחַי בְּהֶם אֲנִי ה'! (יה, ד-ה).

זכורני משנות ילדותי, כי היתה חברה ידועה של משקאות ששיוקה משקה חדש לחנויות, משקה בצבע כחול. כמדומה שעד אז לא היה קיים בשוק משקה בצבע כזה. בשולחן שבת העיר אחד הילדים בביתנו כי יתכן והמשקה החדש לא יצליח להימכר כל כך, מאחר והצבע שלו אינו מושך את העין. לכאורה שיח ילדותי שגרתי טהור. אך דוקא העיסוק בנושא כה זוטר ולא מהותי, העיב על רוחו של אבי מורי זצ"ל שהסב בראש השולחן. עד היום אינני יכול לשכוח את תגובתו הנוקבת: "ממתי מדברים אצלנו על אוכל? מדוע צריך שצבע השתיה ימשוך את העין?! ודאי, כשצריכים לאכול אוכלים! כשצריכים לשתות שותים! אבל גם ודאי שלא צריך לעשות 'נושא' מאוכל ושתיה!..."

ברבות הימים לאחר התבוננות עמדתי על כוונת אבי זצ"ל בתגובתו: בודאי אין מטרת האדם לדכא את נטיותיו הטבעיות, למנוע מעצמו כל עיסוק גשמי. אין אפשרות טכנית לעשות זאת, וגם זה כרוך בסיכון גדול הן רוחני והן גשמי. העבודה היא איפוא להקפיד שגם חיי החומר והגשם יהיו לתכלית החיים הרוחניים. במילים אחרות, שהגשמיות תהיה עבורנו דרך ואפיק המוביל לרוחניות, לא כמטרה בפני עצמה, ולא כשני בחינות הסותרות זו לזו. לשם כך האדם נוצר! זוהי תכליתו ועבודתו!

לכן יצירת 'נושא' מצבע משקה כזה או אחר, ומהלך מחשבה ילדותי כי השתיה אמורה למשוך את העין מלבד עצם הרוויה, נוגדים למעשה את תכלית ומהות החיים, ולכן הם צרמו לאוזניו של אבי. הוא ביקש לחנך אותנו כי אסור לתת במה מכובדת מדאי לגשמיות, היא אמורה להיות רק 'היכי תמצ' לרוחניות.

דודי הגאון רבי אליעזר קוגל שליט"א, ראש ישיבת 'שבוע עמי', דיבר פעם אודות חותנו הגאון הצדיק רבי שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל, בעל ה'מעיל שמואל', והגדירו כך:

"רבי שמואל אהרן לא ידע מהי הנאה מיוחדת של עולם הזה. גם כאשר עסק בעניינים הכרחיים לצורך קיומו בעולם הזה כאכילה, שתיה ושינה, היה זה מתוך כוונה אחת ויחידה! שעל ידם יהיה שכלו ישר ושלם להגות בתורה כאוות נפשו. במשך כל השנים שזכיתי

להכירו לא ראיתי אותו מעולם מבקש דבר לצורך עצמו והנאתו, שום דבר, תמיד רק ביקש וחיפש כל העת דברים שיביאו לו תועלת בעבודת השם".

רבי אליעזר הדגים זאת במעשה שהיה:

"בדרך כלל כשאדם אוכל ואחר כך מברך ברכת המזון, כששואלים אותו: 'מדוע תברך?', הוא ישיב: 'מה הפירוש? הרי אכלתי ומן הדין שאכיר טובה על כך'. אם נעמיק בדבריו נסיק כי העיקר אצלו האוכל, ואילו ברכת המזון רק אמצעי שהתחייב בה על ידי אכילתו, אבל האכילה עיקר. אולם אצל חותני רבי שמואל אהרן זצ"ל היה הדבר להיפך, האוכל היה טפל לברכה כפשוטו, הוא היה מתיישב לאכול בשביל שיוכל לברך. זכורני פעם ביום ראש חודש סמוך לשקיעה אמר לי: 'צריך לתפוס עוד סעודה כדי לומר יעלה ויבוא'. כל הגשמיות היתה אצלו רק אמצעי לזכות ברוחניות".

**שמעתי מפי גאב"ד ה'עדה החרדית',
הגאון רבי יצחק טוביה וייס זצ"ל**

ברוח הדברים שמעתי מפי גאב"ד ה'עדה החרדית', הגאון רבי יצחק

הרי ישנם מספיק רופאים מומחים, טובים ומוצלחים, בעלי שם ומוניטין, המצילים נשמות רבות ממות לחיים ממש, אך אינם חשים כי חכמת הרפואה ניתנה בידם כדי להשתמש בה ליעוד ותכלית רוחנית, לקדש עימה את שמו יתברך בעולם.

ואילו הוא, ד"ר וולך, מלבד החלק הטכני הרפואי שחש מחובתו כל ימיו לסייע לחולים מעבר לכוחותיו, בצדקתו הרבה גם ניצל את התפקיד שהינה השם לידו בכזו שלימות, ובכל פעולה גשמית שבאה לידו רומם אותה לרוחניות. סיפורו של רבי יצחק הוטנר ממחיש זאת.

"תנו לי מפתח אחד של תורה משלכם, ואתן לכם בחפץ לב את כל המפתחות שבידי...".

אודות אשיותו הפלאית של ד"ר וולך הצדיק, אציין דבר נפלא ששמעתי מפי מרן הגאון רבי דוב לנדו שליט"א, ראש ישיבת סלבודקה:

בזמן המלחמה הקשה בשנת תש"ח, שרר בירושלים מצב נורא ואיום. פגזים רבים נפלו בחוצות עיר וגבו הרוגים רבים. קולות ירי והדי המלחמה נשמעו מכל עבר, וחרדה גדולה ליוותה את כולם. מרן הגאון רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל, גאב"ד העדה החרדית, התגורר אז סמוך לגבולות האויב ממש, והיה נתון בסכנת חיים. ד"ר וולך הזמינו להגיע לבית החולים שבראשותו, ולהשתכן בו עד יעבור זעם. הוא פינה עבורו, עבור רעייתו הרבנית ע"ה, ובנו הגאון רבי ישראל משה זצ"ל, שני חדרים בבנין, ודאג לכל מחסורם במסירות רבה.

תלמידיו של רבי יוסף צבי היו באים בשבתות לשהות סמוך לרבים הגדול בבית החולים. שם ערך עבורם 'טיש' מיוחד, שרו והתחזקו יחד בדברי תורה ומוסר, ושמעו מפי קודשו טללי תחיה ואמונה. באחד הפעמים בעת שישבו התלמידים כרוכים אחר רבם ומאזינים לדבריו ברוב קשב, עבר ד"ר וולך סמוך לחדרם, וצוררי המפתחות הגדולים, שהכילו את כל מפתחות בית החולים היו תלויים במכנסיו, ונשמעו היטב בתוך החדר.

רבי יוסף צבי קרא לעברו ואמר לו בחיוך: "רבי משה! עם המפתחות הללו יפתחו בפניך שערי גן עדן...".

"כבוד הרב הראשי!", השיב ד"ר וולך בשפה הגרמנית: "תנו לי מפתח אחד של תורה משלכם, ואתן לכם בחפץ לב את כל המפתחות שבידי...".

דמותו של ד"ר וולך, מהווה ללא ספק, דוגמא חיה לאדם ששימש בחייו כלי שרת לכבוד שמים כפשוטו!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

טוביה וייס זצ"ל, בשם הגאון רבי מנחם מנדל מנדלסון זצ"ל, רבה של קוממיות, כי בעת שהגיע בעל ה'מנחת יצחק', הגאון רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל, לבקר במושב קוממיות בשנת השמיטה, הסתובב עימו בשדות היישוב, והציג בפניו את הבעיות השונות שהתעוררו בעיקר בענייני השמיטה.

בסיום הביקור אמר ה'מנחת יצחק' להרב מנדלסון בחיוך: "כעת קיבלתי הבנה חדשה במושג המוזכר בחז"ל: 'ארבע אמות של הלכה', כאן בקוממיות נוכחתי כיצד בכל ארבע אמות ישנה שאלה הלכתית חדשה!".

הרגש נפלא הוסיף על כך רבי יצחק טוביה: "ה'מנחת יצחק' בשיחת החולין שלו ביטא את תמצית עבודת האדם בעולמו. כך בדיוק אמור להיות מושגת ביתו של כל יהודי - בחינת ארבע אמות של הלכה! כל פינה וזווית בביתו אמורים לזעוק חיות בעבודת השם. להיות מסובבות ברוחניות. להוות סיבה של התעלות בתורה, בעבודת השם וביראת שמים".

דברים בסגנון זה, התבטא גם הרבי הגאון הקדוש בעל ה'שפע חיים' מצאנז - קלויזנבורג זצ"ל, כשעלה לארץ הקודש ונכנס לבקר בבית מרן הגרי"ז הלוי מבריסק זצ"ל. במהלך הביקור אמר הרבי כי הנה חז"ל אומרים במסכת כתובות (קיא, א): "כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מובטח לו כי הוא בן עולם הבא". סיבת הדבר ניתן לפרש על דרך הדרוש, כי בארץ ישראל יכולים לפעול בכל ארבע אמות... כל פיסת אדמה טרושה ומגושמת שייך לקיים בה מצוות; פאה, שכחה ולקט. כל הליכה גשמית יכולה להיחפף לרוחנית כשמכוונים לקיים בה מצוה של ארבע אמות חדשות בארץ ישראל...".

רבי יצחק התפעל מאוד מהנהגתו המיוחדת

הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל, בעל ה'פחד יצחק', היה מספר כי בעודו מתגורר בחוץ לארץ הגיע לבקר פעם בארץ ישראל, ונכנס לבקר חולה בבית החולים 'שערי צדק' בירושלים. היה זה עדיין בתקופתו של מייסד ומנהל בית החולים האגדי, הנודע בצדקתו ותום דרכיו, ד"ר רבי משה וולך זצ"ל, שהתמסר בכל ישותו כדי לסייע לחולים. רבי יצחק ראה את ד"ר וולך ניגש אל אחד החולים קודם שנכנס לחדר ניתוחים, ושאלו לשמו ולשם אמו, כיון שרוצה להתפלל עליו קודם הניתוח.

רבי יצחק התפעל מאוד מהנהגתו המיוחדת, תופעה כלל לא שגרתית אצל רופאים, וסיפר הדבר לאחד מגדולי ירושלים זצ"ל, אותו אדם גדול הגיב כך: "כמה צריך לקנאות ביהודי כזה, יש לו הזדמנות כל כך גדולה לשמש כלי שרת לכבוד שמים והוא מנצל אותה!".

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

מרן רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל אמר לי פעם: המומחים הכי גדולים להרגיש ולהבין כמה המגיד שיעור הכין את השיעור טרם מסירתו, אלו התלמידים עצמם. אותם לא ניתן לרמות! אם המגיד שיעור לא הכין את השיעור אלא מדקלם את הדברים מתוך ספר או מחברת, התלמידים לא יתחברו לשיעור

הגאון רבי נחשון אליעזר שילר שליט"א ראש ישיבת "אור שמואל" לצעירים בירושלים על השגת 'מתיקות התורה'

אלעזר גולדברג

אחת מהבעיות עמם מתמודדים צעירים ואחרים היא כיצד ניתן לקבל גישמאק ומתיקות התורה. כשאנו עומדים בפתח 'זמן קיץ' בישיבות הקדושות, שוחחנו עם ראש ישיבת אור שמואל לצעירים בירושלים, הגאון רבי נחשון אליעזר שילר שליט"א, ביקשנו שישתף אותנו בעצות מנסיונו רב השנים, כיצד בחור ישיבה יכול להתמודד עם הענין בהצלחה, לקבל גישמאק וטעם בלימוד.

• מה הדרך הנכונה שמגיד שיעור צריך לנהוג בו כדי שכל התלמידים שומעי השיעור יהיו מרותקים לדברים הנלמדים, למרות שיש ביניהם כישרונות שונים ואופי מיוחד לכל אחד?
אחלק את התשובה לשני חלקים: הראשון - מגיד שיעור צריך להכין את השיעורים שמוסר באופן שהחלק העיקרי שלו יוסבר ברמה ובאופן שכל התלמידים יוכלו להבינו. שיעור אינו יכול להיות מיועד עבור המוכשרים ואלו שלא ניחנו בכישרון לא יזכו להבין! מחשבה מוטעית זו מביאה לכך שחלק ניכר מהתלמידים אינם מסוגלים להבין היטב וכך גם מאבדים את ההקשבה והטעם בלימוד. הסברה טובה המיועדת לכולם אכן דורשת יותר זמן וסבלנות, אך היא הכרחית כאמור. בסופו של דבר גם הבחורים בעלי ההבנה הטובה יהנו מכך שישמענו הסבר מתון ונעים על הסוגיה. יתכן שלפעמים עלול להתפתח תוך כדי השיעור חשבון מסובך בסוגיה אותו יבינו רק המוכשרים יותר, אבל עיקר השיעור מוכרח להיות באופן שכולם יהנו ממנו.

החלק השני - שמלבד רמת השיעור, מגיד השיעור צריך לשים דגש על אופן מסירתו. חז"ל אומרים (שיר השירים רבה ד, א): "כל מי שאומר דברי תורה ברבים ואינן ערבין על שומעיהן כדבש וחלב המעורבין זה בזה, נוח לו שלא אמרן". 'דברי תורה ערבים' היינו שיהיו נשמעים בצורה נעימה, עם חיות. כדי להגיע לזה צריך להכין את השיעור בצורה שהמגיד שיעור יתרכז היטב בהכנה עד שיראה שהוא עצמו מבין היטב את הדברים שמתכוון להעביר לתלמידים וחי אותם ושמת איתם, כך הוא יהיה בחינת 'טופח על מנת להטפוח' וגם התלמידים יחיו את הדברים ויהיו מרותקים אליהם מרן הגאון.

רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל אמר לי פעם: המומחים הכי גדולים להרגיש ולהבין כמה המגיד שיעור הכין את השיעור טרם מסירתו, אלו התלמידים עצמם. אותם לא ניתן לרמות! אם המגיד שיעור לא הכין את השיעור אלא מדקלם את הדברים מתוך ספר או מחברת, התלמידים לא יתחברו לשיעור וההקשבה עלולה להיות מועטה. לסיכום - כאשר מגיד שיעור מוסר את דבריו בצורה שכל אחד יוכל להבין, עם 'פרישקייט' ושמחה, גם התלמידים יקבלו את הדברים בשמחה, אבל אילו החומר נמסר בצורה פחות מובנת או ללא הכנה ראויה, לשומעים יהיה מאוד קשה לקבל את הדברים ולשמוח בהם.

ועכשיו ניגש לצד הלומדים והבחורים.

בחור צריך להבין שמדרכי הטבע הוא שלימוד תורה משמח את נפש הלומד, כמאמר הכתוב (תהלים יט, ט): "פיקודי השם ישירים משמחי לב". כך גם נפסק להלכה שאסור ללמוד בתשעה באב, מפני שהתורה גורמת שמחה ללומדיה ואפילו ילמד בקריאת פסוקים שאין בהם איזה הבנה מחודשת, מכל מקום הנשמה נהנית

ומסופקת מעצם העסק בדברי תורה. הסיבה לכך היא, שהנשמה צמאה תמיד לדברים רוחניים וכאשר מטעינים אותה ברוחניות היא מתחזקת.

אני רגיל להמשיל זאת לרכב שכאשר מטעינים אותו בדלק יש בו הכוח לנסוע ואילו יחסר לו הדלק אינו נוסע, כך גם האדם - כאשר הוא 'מוטען' במטען רוחני, נכנסת בו השמחה והכוח להמשיך ולעסוק ברוחניות. מעתה, אני ממשיך ומסביר לבחור המצוי במשבר, הרגשות אלו של חולשה רוחנית נובעות בהכרח מכך שנשמתו צמאה ואינה מקבלת את המנה הרוחנית שלה. אך יש להתבונן בזה, מפני מה באמת אותו בחור אינו מסוגל להטעין את נשמתו במה שהיא חפצה בו? התשובה לכך היא: חסרון בקליטה! בדור הסלולרי שלנו ניתן להמשיל זאת למכשיר נייד שנמצא במקום עם הפרעה לקליטה שכמה שינסו לדבר באמצעותו לא יוכלו כי אין קליטה... כך בחור שמרגיש חוסר חשק ללמוד, הדבר נובע מהפרעות חיצוניות לקליטת התורה ומאחר שהתורה לא נקלטת כראוי נשמתו נשארת צמאה ללא כוח.

מה הם המפריעים לקליטת התורה? התוספות בכתובות (דף קד ע"א) מביאים בשם המדרש: עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו, יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו. יש כאן מסר אדיר לכל בחור בן תורה. לכאורה לא מובן, האם יש איסור לאכול 'מעדן'? זה אולי מעלת הפרושים אבל בודאי לא אסור, אם כך מה הכוונה שיש להתפלל שלא יכנסו מעדנים אל הגוף וזהו התנאי לקנין התורה? כתוב פה דבר עמוק, מדרך הטבע שהתורה הנלמדת נקלטת ונספגת אצל האדם, אבל זה בתנאי שאין חסימה של עורלת הלב. כאשר אדם מאוד רוצה להשיג משהו גשמי מסוים ויש לו תאוה שמושכת אותו, או אם יש ענין של כבוד שמושך אותו, הדברים הללו יוצרים אצלו חסימה לספיגת התורה ולהרגשת הטעם הערב של התורה. על עניינים כאלה יש להתפלל - שלא יכנסו תאוות מעין אלו אל הגוף.

יש מעשה מפורסם על בחור ישיבה שהיה ב'משבר' והגיע לשמוע דברי חיזוק מהגרא"ל שטיינמן זצ"ל. מרן שאל אותו: "מהו לדעתך המאכל שהכי מתוק לאכילה?" השיב לו הבחור: "דבש הוא המתוק ביותר". שאל מרן: "האם אתה יודע מי הם האנשים שהדבש אינו ערב לחיכם?" לפליאת הבחור המשיך מרן להסביר: "מי שיש לו פצעים בלשון אינו מסוגל ליהנות מהדבש ואדרבא - הוא סובל מכך". כונת מרן היתה שהסיבה למשברים היא שהנשמה מכוסה ב'פצעים' רוחניים שגורמים לה להימשך אחר דברים גשמיים ולסבול מדברים רוחניים.

לאור הדברים הללו עולה מסר נורא לבחורי החמד שהמתקשים בחשקת התורה. עליהם לדעת שכאשר יש כתמים על הנשמה, נוצרת חציצה המונעת את ההרגשות הטבעיות של שמחת התורה. אולם מי שנקי מכתמים אלו, שמתגבר על תאוותיו הגשמיות, אין לו חציצות וה'קליטה' של התורה חוזרת אליו ובהכרח יקבל גם את הגישמאק בלימוד.

לסיכום - בחור שמרגיש רפיון בחשקת התורה, עליו לבדוק את עצמו

איזה חסימה קיימת אצלו המונעת את השמחה הטבעית של התורה. זה יכול להיות לחץ חברתי המושך אותו לרכישת כבוד מהחברה, או תאוה גשמית שהוא נמשך אליה, הרצון לדברים הללו מונע את כניסת התורה לתוכו. דבר הזה בדוק ומנוסה מזה שנים רבות!

• **בחור שבדק את עצמו ומכיר ויודע מהי החסימה שמונעת ממנו את הגישמאק, מה עליו לעשות כדי לצאת מאותה חסימה?**

ראשית - עליו להתפלל לסייעתא דשמיא, כדברי המדרש: "תפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו". לאחר מכן עליו לעבוד עבודה מעשית של שני עניינים שצריכים להיעשות במקביל: האחד - לעבוד על הימנעות מהעניינים המונעים אותו מהתורה. והשני - יחד עם הדבר הראשון צריך להמשיך ללמוד גם אם עדיין אין לו חשק לזה והלימוד אינו בשמחה, כי במדרש מובא (איכה רבה, פתיחה) שהקב"ה אומר לעם ישראל: "הלוואי אותי עזבו ואת תורת שמרו, שהמאור שבה מחזירון למוטב". בכתבי הרמח"ל מובא, שהשפעת התורה על נשמת האדם היא תמידית, גם אם אין ללומד התנאים לקנין התורה, הלימוד משפיע על נשמתו לזככה ולהכניס הרהורי תשובה אל הלב. כאשר בחור ישיבה עובד במקביל וברצינות על שני העניינים הללו, מובטח לו שישג לבסוף את חשקת ושמחת התורה. היה אצלנו בישיבה בחור אחד שטען בפני שאין לו טעם בלימוד. הוא קיבל הדרכה ועצה ככל הדברים האמורים ועוד אמרתי לו: "דע לך שהעבודה הזו לא אורכת יום או יומיים וצריך להתאזר בסבלנות". הזכרתי לו את דברי המדרש על מאמר דוד המלך בתהלים (ק"ט, קה): "נר לרגלי דבריך ואור לנתיבותי", דוד המלך, למרות השגותיו הגבוהות והעצמות בעסק התורה, המשיל את לימוד התורה לדבר שמתעלים בו בהדרגה - בתחילה התורה מאירה בו כנר שאינו מאיר למרחוק אלא לרגלי המחזיקו ולאחר מכן מגיע ה'אור לנתיבותי' - שכל הסיבה שלו מאירה.

מדבריו ניתן ללמוד גם לקושי שעובר על תלמיד צעיר בתחילת דרכו או בעת משבר, בתחילה יש קושי ואור התורה מאיר מעט, אולם אם ימשיך להתאמץ וללמוד תיכנס בו חשקת התורה והלימוד יהיה נקל ומהנה. "על כן - המשכתי לבאר - אם תחליט בהחלטה גמורה שבתקופה של מספר שבועות הקרובים אתה משקיע ומתמסר לעבודה הזו - לתקן את הליקויים שמרחיקים אותך מהתורה ובד בבד גם משתדל ללמוד כמה שיותר למרות הקושי, אתה תראה ברכה בלימוד ותרגיש סיפוק גדול והנאה גדולה שלא היתה לך בתחילת הלימוד". לאחר תקופה, נעשה בו מהפך קיצוני! כל צוות הישיבה התפעל והתרגש מאוד לראות את ההשקעה הגדולה של אותו בחור, מה שהוליד בו רצון אמיתי וכנה ללמוד, עד שזכה ללמוד עם גישמאק גדול מאוד וגדל להיות תלמיד חכם עצום. התקיים בו מאמר חז"ל (תנחומא נח ג) על הכתוב (ישעיה ט, א) "העם ההולכים בחושך ראו אור גדול", אלו בעלי תלמוד שראו אור גדול, שהקב"ה מאיר את עיניהם.

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

אחרי כמה חודשים, אני מקבל טלפון מראש המועצה, המבקש לקבוע איתי פגישה. היה זה באחד מימי שישי בבוקר, ואני מגיע למקום... ואז אני מופתע לשמוע כי הוא החליט למנות אותי לאחראי מערך התחבורה הציבורית מטעם המועצה.

הרב שלמה ויסברג הי"ו מפתח טכנולוגיות מתקדמות, מספר על החלטתו להתנתק מהוואטסאפ בבת אחת

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם (יח"ה)

בעזהש"ת, אני עוסק כיום בעיקר בפיתוח תוכנות, במשך תקופה ארוכה גם ניהלתי את ה'מוקד העירוני' בעיר עמנואל, וגם את התחבורה הציבורית בעיר.

• כל כך הרבה עיסוקים בכמה מילים. בא נעבור אחד אחד, ונתחיל עם בניית תוכנות: איך מסתדרים בתחום כזה שכולו סובב והולך בתחום המחשוב, בלי סמארטפון?

ראשית, אני שמח לגלות לכם כי אין באמת קשר בין בניית התוכנות לבין שימוש בסמארטפון. בניית התוכנות בפני עצמה נעשית במחשב, ואין צורך טכני במכשיר הפסול. אבל זה לא שאין ניסיון, כי התקשורת הרציפה והנחוצה עם אחרים העוסקים בתחום היא זו שנעשית דרך הסמארטפון, ושם מוקד הניסיון העיקרי. ואסביר קודם כיצד הגעתי לתחום: לפני שלוש שנים התחלתי לעבוד במכון למורים. ואז פרצה הקורונה לעולם, ומיד החלו דיונים אצלנו מה עושים. כבר על ההתחלה הודיע מנהל המכון, כי לא תהיה בשום פנים ואופן העברת שיעורים דרך ה"זום", וכך החלטנו שהולכים על "מרחב קולי".

מפאת היותי הצעיר שבמערכת, הטילו את המלאכה עלי. בתחילה לא התמצאתי כל כך בעניין, אולם מהר מאוד למדתי את התחום, וכך התמקצעתי בעולם הקודים והתוכנות וכל המסתעף. בזמנו ניהלתי מערכות של שבעה בתי ספר, ובשל קריסת המערכות בשעות היום, שעות העבודה שלי היו מתשע בלילה עד שש בבוקר...

כך נכנסתי לעולם של תוכנות מחשב ומערכות, והתחלתי ללמוד את התחום. מדובר בתחום דינמי, שבו יום האתמול אינו דומה ליום השלשום, והתחום מתקדם בצורה בלתי רגילה. במסגרת המקצוע שלי, אני בונה מערכות לאנשים עם אפשרויות חדשניות, שאין אותן במערכות רגילות.

מכיוון ומדובר בתחום המשתנה בצורה תזזיתית, חשוב לי להתעדכן בשינויים התכופים. לצורך כך ניתן להיעזר בקבוצות, שם יש עדכונים על בסיס שעותי, איך לבנות מערכות ואיך לעצב אותן, לאור הדרישות בשוק שהופכות צורה מיום ליום.

ולכן זה באמת אתגר מסוים עבורי, כי אני לא מחובר לקצב החידושים של השוק. אבל זו ההחלטה שלי, וברוך ה' העסק פורח ואני מסתדר מצוין.

הלקוחות שלי יודעים, שאין מה לדבר על וואטסאפ, וכל התקשורת איתי היא רק דרך הטלפון או המייל.

לפני כשנתיים וחצי עברתי להתגורר בעיר עמנואל. כשהגעתי לשם, מצב התחבורה היה מתחת לכל ביקורת, וזה כאב לי באופן אישי. וכך יצאתי לדרך... פתחתי קו טלפון, ובניתי מערכת מיוחדת המעניקה אפשרות לכל תושב בעיר להגיש תלונות למשרד התחבורה, בצורה קלה ומהירה.

בתחילה, הדברים כמובן לא מצאו חן בעיני האחראים על התחום במועצה... אולם אחרי כמה חודשים, אני מקבל טלפון מראש המועצה, המבקש לקבוע איתי פגישה. היה זה באחד מימי שישי בבוקר, ואני מגיע למקום... ואז אני מופתע לשמוע כי הוא החליט למנות אותי לאחראי מערך התחבורה הציבורית מטעם המועצה.

באותו זמן לא הבנתי עדיין כמה אצטרך להקריב מעצמי בשביל התפקיד הזה. כך התחלתי לעבוד, ובהמשך עברתי לעבוד במשרד במועצה, וכך התקדמתי יותר ויותר אל תוך העניין.

עם הזמן, התחלתי לתפוס קשר עם אנשי ציבור ואנשי מפתח

בתחום התחבורה. בשונה מהיחס לאזרח הפשוט הרי שברגע שמדובר במייצג של ציבור, היחס שונה לחלוטין לכל פנייה. באותו זמן גם החליפו חברת תחבורה בעיר, ואט אט המהפכה התרחשה והשירות השתפר פלאים. אפשר לומר שהשירות השתנה ממניוס עשרים אחוז ליחס של שבעים אחוז פלוס. וזה לא עצר כאן. הם כנראה ראו את הסייעתא דשמיא שזכיתי לה ברוך ה' בתקופה קצרה, איך שהדברים התחילו לזוז וכו', אז באו אלי ואמרו לי: "אתה צריך להיכנס לעניינים בצורה מלאה..." וכך מינו אותי למנהל המוקד העירוני 106, שזה כמובן דורש גם ניהול כל ענייני הביטחון ביישוב. וכאן הניסיון של הוואטסאפ החל להתעצם...

• נו, ואיך הצלחת לעמוד מול הלחצים?

האמת, לא כל כך הצלחתי. כבר בהתחלה החל האחראי ללחוץ עלי לרכוש סמארטפון, אבל עניתי בשלילה. בהמשך הגיע קצין הביטחון והחל לנהל איתי וויכוח, הוא אמר לי: "אני בטוח שעל פי הלכה, אדם בתפקיד שלך היה צריך להחזיק מכשיר כזה אפילו בשבת". ואני אומר לו: "אולי תוכל להסביר לי בדיוק למה?", והוא עונה: "הרי אם יש חדירת מחבלים למשל, צריך תוך שתי דקות להוציא הודעה לכל התושבים". אמרתי לו: "אבל יש מערך אזעקות", ואז הוא עונה: "לא כולם שומעים את האזעקות". אמרתי לו: "נו, אז מה אתה חושב, אם נוציא הודעה בשתיים בלילה בשבת, יהיה מישהו שבאמת ירים את הטלפון?" והוא כבר איבד סבלנות ואמר לי: "אל תתווכח על המציאות, וכי אתה בא לחנך אותי איך עובדים נהלי הביטחון? אני אומר שחייב שיהיה לך וואטסאפ". אבל המשכתי להקשות ושאלתי: "מה יהיה אם יהיה לי וואטסאפ, אבל בדיוק בזמן החדירה אהיה באמצע השינה", ואז עונה לי: "אתה מדבר על מצב קיצון". אמרתי לו: "גם אתה מדבר על מצב קיצון". הרי לא כל חשש רחוק של 'אולי ואולי' מצדיק כל דבר.

חשוב לי להדגיש, כי אני לא נכנס לעצם השאלה ההלכתית לגבי שבת. כוונתי העיקרית הייתה לא להחזיק מכשיר כזה חלילה, ואם הוא סבור שחייבים את זה, שייקח מישהו אחר... אני לא יחזיק מכשיר כזה.

כך המשכתי בעבודה. קיימנו ישיבות עם גורמי צבא, ערכנו יחד תרגילי שטח, עד שבשלב מסוים, לצערי, נכנעתי... אמנם התעקשתי שיהיה לי וואטסאפ בלי מכשיר, רק להתקין את זה על המחשב, ועם מינימום אפשרויות, בלי סרטונים ורק קבוצה שנקראת 'מקצועית'...

• ומה גרם לך להתנתק מזה?

זה היה פשוט טירוף של עבודה. אמנם כשפתחתי את הוואטסאפ קיבלתי איחולים חמים מכל מנהלי המחלקות בעירייה. הם כתבו לי: "איזה יופי! מהיום יש לנו מענה!" "אתה משלנו..." וכן על זה הדרך... באותה תקופה אפשר לומר שבאמת עזרתי ליותר אנשים, ועשיתי הרבה חסד.

במקביל, ברגע שכבר היה לי וואטסאפ, כבר עשיתי בזה שימוש גם לטובת העסק הפרטי שלי והצטרפתי לקבוצה של כחמישים מתכנתים. שאבתי שם הרבה מידע בנוגע לעבודה שלי בבניית תוכנות.

אבל אז גיליתי שהעבודה הזאת לוקחת ממני מדי הרבה זמן. הייתי מוצף כל הזמן בהודעות. כל יום אחרי התפילה היו לי כשלושים וחמש שיחות שלא נענו. כל כמה דקות הייתי צריך לבדוק אם אין משהו חדש במחשב... זה היה מעגל שלא נגמר...

ואז נפל לי האסימון. היה זה ביום שישי אחד. הייתי במטבח באמצע הכנות לשבת קודש, ואני רק רץ לחדר העבודה שלי, לשלוח לזה ולהגיב לזה, כך כל כמה דקות, כי לצערי עדיין החזקתי אז מחשב עם אינטרנט בבית. פה אני מטפל במזוודה של מישהו ששכח אותה באוטובוס, פה בשטריימל של מישהו אחר שצריך אותו דחוף לפני שבת קודש, ופה אני רק בודק אם יש חדש בעניין הזה או עניין אחר, כאשר ממש עוד דקה אני כבר מסיים... ואז אני קולט ששעתיים וחצי רצופות! ישבתי על המחשב תוך כדי ההכנות לשבת קודש, רק בכדי לסדר 'משהו קטן' ב'רגע אחד'... באותם רגעים אמרתי לעצמי: "לא שייך יותר להמשיך ככה!"

היו לי כמה דקות של מאבק פנימי. בכל זאת, זה כאילו לאבד מעמד, תחושה שכולם צריכים אותך, הרגשת חשיבות, ובאמת גם סיוע וחסד להרבה אנשים. אבל החלטתי כי "חייך קודמים", וקיבלתי החלטה: אני חותך! לא בצורה הדרגתית, אלא עוזב את כל העבודות במועצה, כאן ועכשיו. שלחתי הודעה לכל הממונים עלי על ההחלטה שלי, וסגרתי את הוואטסאפ.

הצד השני לא לקח את זה בקלות. החלו להפעיל עלי לחצים מכל כיוון. אמרו לי: "תישאר באופן חלקי, או לפחות בשליש משרה", וכשסירבתי, ביקשו ממני לפחות להישאר רק בחלק התכנון והניהול של התחבורה, והם יעמידו מישהו תחתיי שינהל את כל הפניות. אבל אני הבהרתי, כי אני מכיר את עצמי ואם אישאר 'חלקית' בסוף זה יהיה 'הכול', ולכן אין לי ברירה אלא לחתוך בצורה החלטית.

במקביל להחלטה הזו, קיבלתי החלטה חשובה נוספת: אין יותר מחשב בבית! שכרתי במיוחד בשביל כך משרד כנדרש על פי הרבנים, כשאני משלם כמה מאות שקלים בחודש עבור זה. רק שם יש לי גישה למחשב, וכמובן אין שם וואטסאפ.

• ואיך הייתה ההרגשה, כך פתאום לעזוב הכול?

אני חייב להודות, כי בתחילה זה לא היה קל. הייתי מגיע הביתה, והתחושה הייתה מוזרה, אף אחד לא מחפש אותי... וזה בהחלט היה קשה. אבל לא הייתה אפשרות אחרת. הגעתי למסקנה, כי כשהיה לי וואטסאפ הייתי חי בשביל כולם, ועובד אצל כולם. ברגע שיש לך וואטסאפ אנשים שולחים לך תלונות גם באמצע הלילה על כל שטות, ואני מרוב טובי והקושי שלי לומר לאנשים 'לא', עוד הייתי חייב להתייחס לכל בקשה, וזה פשוט גמר אותי. ובעיקר הקטע הרחוני של הדבר, שיש שם מכשולות חמורים ולכן ההחלטה הייתה חד משמעית.

בוקר אחד התעוררתי מוקדם, והנה אני רואה את רבי אליהו עומד ליד החלון ומדבר אל עצמו בלחש, תוך כדי הקפדה יתירה שלא אתעורר, סקרן הייתי מה רבי אליהו לוחש שם? הטיתי את אוזני ושמעתי שהוא חוזר כמה וכמה פעמים על הפסוק 'לא תביא תועבה אל ביתך'

הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצוק"ל חי עם 'אל תאמין בעצמך...'

הרב ישראל ליוש

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרָן... (טו א)

ואיני רואה בעין אחת... ובכל זאת כאשר אני עובר ברחוב אני רועד מפחד מחשש שמא אכשל חלילה בראיה אסורה, ואתה בחור צעיר עם שתי עיניים בריאות, אתה אומר שלך זה לא זיק...!?"

ידיד נעוריו של הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל, רבי אברהם קורזנר ז"ל מספר: בשנת תשי"ח עת רבי אליהו היה משגיח בשיבת כפר חסידים, ביקרתי בארץ ישראל ושהיתי כמה ימים בישיבה, המשגיח הזמין אותי לישון איתו בחדרו.

בוקר אחד התעוררתי מוקדם, והנה אני רואה את רבי אליהו עומד ליד החלון ומדבר אל עצמו בלחש, תוך כדי הקפדה יתירה שלא אתעורר, סקרן הייתי מה רבי אליהו לוחש שם? הטיתי את אוזני ושמעתי שהוא חוזר כמה וכמה פעמים על הפסוק 'לא תביא תועבה אל ביתך'. לפלא היה הדבר בעיניי, מה מצא רבי אליהו להתעורר כה מוקדם ולחזור על פסוק זה פעמים רבות כל כך?

אחר בקשת מחילה שאלתי את רבי אליהו על פשר הנהגה זו. דבר ראשון התנצל רבי אליהו על שהעיר אותי משנתי, ולאחר מכן הסביר לי כך: 'יודע אתה כי אנו הולכים עוד מעט להתפלל בישיבה, מקומי בישיבה הוא בכותל המזרח, בני הישיבה מכבדים אותי בכניסתי לבית המדרש וקמים לכבודי, גם ממתניגים לי אחרי קריאת שמע ותפילת שמונה עשרה, חושש אני שמא חלילה תתגנב מחשבת גאוה אל ליבי, והרי נאמר 'תועבת ה' כל גבה לב', 'כל' בא לרבות שאפילו גאוה המגיעה לאדם מכבוד של משרה, אף שהוא יכול להיכלל ב'ויגבה לבו בדרכי ה', בכל זאת עלולה אף להתערב בה גבהות לב שאיננה של מצוה, ואף היא תועבת ה' ר"ל, ולכן משנן אני את הפסוק 'לא תביא תועבה אל ביתך', כדי שלא אתגאה, ואוכל להשפיע על התלמידים, תורה ויראת שמיים.

כאשר שמעתי את הדברים הללו - ממשיך רבי אברהם קורזנר לספר - התפעלתי מאוד ותמהתי בפניו: 'האם אנשים זקנים כמונו, שבורים ורצוצים בגוף ובנפש, יש לנו עוד לחשוש שמא נכשל בגאוה?' רבי אליהו השיב: 'מה השאלה?! משל למה הדבר דומה, לפצצה איזומה שמונחת בפינת אולם גדול כבר כמה שנים, במשך הזמן חלפו על פניה אלפי בני אדם והיא לא התפוצצה, וכי משום כך חלפה הסכנה והיא כבר לא תתפוצץ לעולם?!'

לעת זקנותו, כאשר כבר לא היה בקו הבריאות, המשיך להשכים לקום זמן רב לפני התפילה כדי ללמוד תורה.

פעם שאלו אותו תלמידים: 'וכי במצב הבריאות של המשגיח לא

רש"י מבאר שהזכרת מותם של שני בני אהרן, היה כדי לזרוז בציווי שלא לבוא בעל עת את הקודש. משל לרופא שכדי לזרוז את החולה שלא יאכל צונן ולא ישכב בטחב, הוסיף ואמר שלא יעשה כן כדי שלא ימות כדרך שמת פלוני.

תמה הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל, וכי אהרן הכהן צריך זירוז מיוחד כדי לקיים את ציווי הבורא, וכי יעלה על הדעת שמי שנבחר לכהונה גדולה, לעמוד ולשרת לפני ה' יעבור על ציווי ה', אם לא יזוהר שהוא עלול למות כשני בניו?

וכמן כן הקשה ר' אלה על מה שנאמר בפרשת צו, בפרשת קרבן עולה, אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, אמר ר"ש ביותר צריך זירוז במקום שיש חיסרון כיס. וכי חיסרון כיס זה סיבה שאהרן הכהן ובניו לא יזדרזו בקיום מצוות ה', והרי באנשי מעלה, נאמנים לה' ולמצוותיו עסקינן כאן?

ובאמת, מציין ר' אלה, שכך יש לשאול על כל מה שנאמר כמה פעמים בשבח צדיקי הדורות: 'מלמד שלא שינה', וכי מה שבח יש בזה כשעוסקים בצדיקים גדולים?

אלא, מיישב ר' אלה: התורה היא תורת אמת, ובאמת יש לכל אדם בכל חייו זכות בחירה בין הטוב ובין הרע, בין אם הוא קטן שרק עתה הגיע לכלל דעת ובין אם הוא אדם גדול וחשוב, כי 'אל תאמין בעצמך עד יום מותך', וכל שהוא ילוד אשה, הוא נולד עם שני היצרים ולעולם הוא צריך להתגבר ולהשליט את היצר הטוב על היצר הרע, ואמנם גדולים וחשובים כאהרן, מתגברים והולכים אחר יצרם הטוב, מכל מקום בהיות התורה תורת אמת, היא נכתבת לכולם ובכל המצבים, ואף אהרן צריך אזוהרה תמיד, כי לעולם בידו הבחירה לבחור בין הטוב ובין הרע.

לא רק בדרשות דרש הגה"צ רבי אליהו זי"ע על 'אל תאמין בעצמך...', כך היה מהלך חייו...

פעם ניגש אליו בחור מהישיבה וביקש רשות לנסוע לחתונה של קרוב משפחה. 'האם הנך בטוח שלא תהיה שם פריצות...?' שאל מרן זצ"ל את הבחור "א... א..." - החל הבחור להסס - "אבל אני אשב עם אבי ואמי בשולחן אחד... אה... לי זה לא זיק..."

ר' אלה הזדעזע מתשובת הבחור ואמר: "אני כבר מעל גיל שמונים,

בינתיים כבר הגיעה קבוצה אחרת של מוזיקאים שאינם שומרי תורה ומצוות. הם באו להקלטה שנקבעה להם מיד אחרי הקבוצה של אבא, והיו צריכים להמתין עד שהוא יסיים. כשיצאו החוצה שמע אבא את המוזיקאים הללו שרים זה עם זה: "הלוואי ויום אחד נה-ה-י-ה תל-מי-די-ה-כ-מיססססם!!!"

הרב שלום יכנס מספר על הזהירות של אבי רבי אלתר יכנס זצ"ל שלא תיכנס חלילה טעות לילדי ישראל

יְחִי פְּקָהִם (י"ח)

הנדרש, היו צריכים לעצור ולהתחיל הכל מהתחלה. "אני זוכר שהקלטנו את השיר "בניתי סביבון מדבק ומעץ", והיה שם איזה קטע שלא הצלחתי בשום אופן לשיר כראוי. הקלטנו את השיר שוב ושוב וכל פעם אני נכשלת באותה נקודה בדיוק, עד שאבא אמר לי "שלום אני נותן לך הזדמנות אחרונה, אם אתה מצליח עכשיו טוב, ואם לא אני מחפש מישהו אחר שישיר במקומך.

"עשינו עוד סבב אחד של הקלטה, והפעם התאמצתי בכל כוחי, ו... ברוך ה' הצלחנו. איזו שמחה גדולה היתה באולפן. אני הזעתי מרוב מאמץ והתרגשות, החוויה הזאת נחרטה במוחי, ועד היום אני לא יודע אם אבא אמר לי את זה כי רצה להוציא ממני את המיטב, או שאולי הוא באמת חשב שאני לא מסוגל לשיר את הקטע הזה כראוי...

"אבל את הסיפור שרציתי לספר עכשיו, אבא היה מספר מעת לעת. זה היה כשהוא הקליט עם מקהלת ילדים שיר שמסתיים במילים: "שרנו ילדים הלכות ומנהגים, הלוואי ויום אחד נהיה תלמידי חכמים".

"הסיומת הזאת מגיעה במהירות יותר קצבית, ועם טונים שעולים לגובה. אבא שר את זה עם הילדים שוב ושוב, וזה לא הצליח. כל פעם הוא עשה איתם חזרות על הקטע האחרון עד שכולם שרו אותו טוב, ואז הקליטו את כל השיר מהתחלה, ושוב נכשלו בסיומת שלו.

"בינתיים כבר הגיעה קבוצה אחרת של מוזיקאים שאינם שומרי תורה ומצוות. הם באו להקלטה שנקבעה להם מיד אחרי הקבוצה של אבא, והיו צריכים להמתין עד שהוא יסיים. בסופו של דבר הצליחו אבא והילדים להוציא דבר נאה ומתוקן והשיר הוקלט בשלמותו בצורה מצוינת.

"כשיצאו החוצה שמע אבא את המוזיקאים הללו שרים זה עם זה: "הלוואי ויום אחד נה-ה-י-ה תל-מי-די-ה-כ-מיססססם!!!"

"מי יודע", היה אבא אומר בחיך, "אולי בזכות זה אחד מאותם מוזיקאים יושב היום באיזה בית כנסת צדדי בבני ברק והוגה בתורה הקדושה, במטרה להיות תלמיד חכם. הלוואי!".

"הכיניו שאבא הדביק לעצמו בדיסקים ובקלטות שלו, היה 'רבי אלתר', וזה נתן סוג של תחושה שמדובר במוזיקה קצת חובבנית, מילים מאוד פשוטות שמולבשות על מנגינות מוכרות, סוג של מלמד מוצלח שמנגן קצת על גיטרה ועושה מעניין לילדים", מספר בנו הרב שלום יכנס.

"אבל האמת שהוא היה מאוד מאוד מקצועי, והידע שלו בנגינה היה עצום. הגאונות שלו היתה לקחת את הניגונים הכי עממיים ולהדביק עליהם את המילים הכי פשוטות, אבל זה היה ברמת מקצועיות גבוהה במיוחד, וזאת אחת הסיבות שזה התקבל כל כך יפה בקרב בתי ישראל.

"כמובן שגם בקשר למילים שהוא חיבר לשירים שלו, זה לא היה משהו מאולתר. הוא היה כותב אותן בזהירות רבה, ובמקרים רבים התייעץ עם מורי הוראה איך לכתוב את זה בצורה שיהיה הכי מדויק, כי הוא עסק בשירים שלו גם בהלכות ובמדרשי חז"ל, במילים מאוד פשוטות, והיה צורך שזה יהיה מדויק כדי שלא תיכנס חלילה טעות לילדי ישראל.

"אני זוכר שכילד במקהלה של אבא, הוא היה מדקדק איתנו מאוד מאוד שנשיר אתו בצורה מדויקת, בלי שום 'זיוף'.

"כיום זה מאוד קל, יש אולפנים משוכללים עם רצועות הקלטה בלי סוף. אפשר להקליט ילדים שרים, ואם הם 'זיפו' באיזו נקודה מסוימת, חוזרים איתם שוב על אותה מילה ובעריכה מדביקים את הקטעים זה לזה.

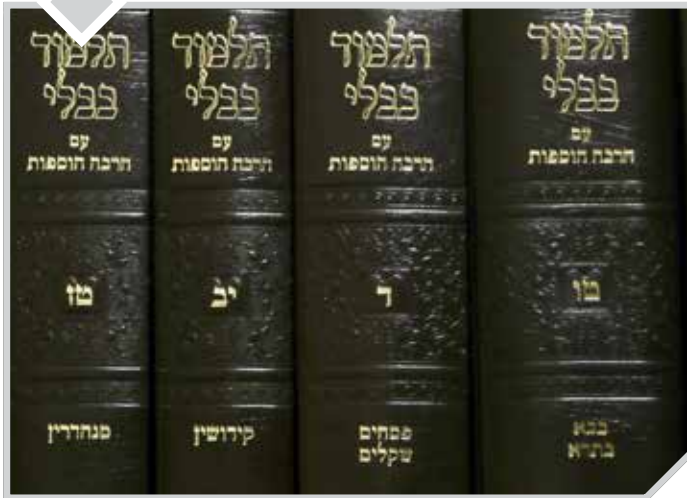
"אבל אז זה לא היה כזה פשוט. כשהיינו מקליטים שיר, היינו חייבים לשיר את כולו מתחילתו ועד סופו בלי שום טעות. מכשיר ההקלטה היה מורכב משני גלגלים גדולים, וסרט הקלטה שהיה מגולגל על אחד מהם, וכל עוד שרנו הגלגלים הסתובבו והסרט עבר לגלגל השני, בדיוק כמו שהיה קורה בקלטות, למי שזוכר, אבל בגלגלים הרבה יותר גדולים.

"כל שיר היה חייב להיות מושלם, מתחילתו ועד סופו ואם מישהו מהמקהלה קצת חרג מהטון הנדרש או שהוא לא עמד בדיוק בקצב

עומד על סולם להחזיר את כלי הפסח למקומם המיוחד, פתאום קרא אלינו הילדים: ילדים! לא שייך הדבר, שמסכת פסחים עם מאה ועשרים דפיה, שישים סימנים בשולחן ערוך, ועבודה רבה ועצומה כל כך, נועדו לשבוע אחד בלבד! מוכרח להיות, שיש לזה קשר עם כל השנה כולה...

על פסח שנעלם ועל פסח של כל השנה - מעשה בפרשה

מאת: הרב אליהו שור

בירושלים שלפני 150 שנה נכנס יהודי לסניף הבנק העות'ומאני וביקש לדבר עם מנהל הבנק. לשאלתו איך קוראים לו ומה הוא צריך, השיב היהודי: "שמי פסח, איש עסקים אנוכי, ואני זקוק להלוואה של חצי מיליון לירות טורקיות אותם אחזיר בעוד מספר שבועות מועטים".

לשמע הבקשה לא הצליח מנהל הסניף מלכבוש את צחוקו: "לפני רגע לא הכרנו, ועל סמך מה אתן לך סכום כה רב בלי שום ידע אודותיך ואודות יכולתיך?!" כשמוע זאת היהודי השיב לו: "הואל בטובך ותברר עלי, שאל ברחוב מיהו פסח, ורק אז תקבל החלטה האם לעשות איתי עסקים או לא, מחר אשוב לסניף ואחלה שוב את פניך".

בערב, לאחר סגירת הסניף ראה מנהל הבנק יהודים אצים רצים ובידיהם קניות מכל טוב ארץ ישראל, עקרות בית המבריקות ומצחצחות את חלונות ביתן, וילדים ממהרים ונושאים בידיהם חבילות של מאפים ומוצרים שונים. "מה זו כל ההמולה הזו?" שאל מנהל הבנק, "איזה אורח חשוב מגיע לעיר שלשמו הינכם מתכוננים וטורחים?"

"לא שמעת?" השיב לו היהודי הראשון שפגש. "פסח מגיע, וזו הסיבה בגינה כולנו עוצרים הכול ומתעסקים רק בו..." הבין מנהל הבנק שפסח הינו לא רק יהודי אמיד מאד, אלא אף אדם מכובד הגורם לכולם לעצור את שגרת יומם להתכונן לקראתו ולכבדו ביותר, ולמחרת כשנכנס פסח לסניף לקח אותו המנהל לכספות הבנק ואמר לו: "לאחר הכבוד שיהודי העיר רוחשים לך החלטתי שסכום ההלוואה יוכפל ויעמוד על מיליון לירות". היהודי הודה לו, הבטיח שיחזיר את הכסף בעוד שבועיים, חתם על שטר ההלוואה ולקח את הכסף שמח וטוב לב.

עברו שבועיים ואף שלושה, ומנהל הבנק מחכה שפסח יחזור וישיב את ההלוואה, כל תזוזת דלת הקפיצה אותו ממקומו בציפייה שהנה פסח מגיע ומשיב את הכסף, אך פסח בושש מלבוא. ביאושו יצא מנהל הבנק אל הרחוב ושוב פוגש הוא את אותו יהודי מלפני מספר שבועות. "הגד לי נא" שאל מנהל הבנק, "היכן הוא פסח להיכן הוא נעלם. בפנים עצובות השיב לו היהודי: "פסח בא, פסח הלך, והשאיר הרבה חובות..."

ופני מנהל הבנק חפו. אגדה זו (נתפרסם בגליון 'מסילה') ככל שהיתה אמת, מבטאת היא יסוד גדול, שכן הנה עברנו את ימי חג הפסח, כשאנו ממלאים כלינו בר

מיסודות רוחניים, אם בחיזוק יסודי האמונה ע"י סיפור יציאת מצרים וניסיו, אם ב'סור מרע' ע"י הדקדוק בהתרחקות מחמץ אפילו במשהו, אם ב'עשה טוב' באכילת המצות וקיום כל המצוות כולם, ועוד כהנה וכהנה - חובה עלינו להחזיק בהתחזקות זו, ו'לא לחזור למצרים' - לא לחזור למה שהיינו ערב פסח, אלא לצאת מהמצרים שלנו, ולהחזיק חזק מאוד בכל הקניינים הרוחניים שרכשנו בימים קדושים אלו!

גם עלינו להשתדל לעשות סיכום כזה בשלהי חודש ניסן

וכך כותב הרה"ק רבי אהרן מקארלין זיע"א בספר הקדוש 'בית אהרן' על סוכות ביחס לחודש תשרי, שבסוף החודש צריך האדם לקחת לעצמו רשימה מכל מה שהיה לו בחודש זה, ונוקט הבית אהרן מעין סיכום של כל החודש: "רשימה מיראה, רשימה מתשובה, רשימה מאהבה, רשימה מתורה".

כוונת הרה"ק רבי אהרן מקארלין זיע"א הוא שיש לערוך סיכום מפורט של כל מה שיהודי קונה ורוכש בחדש תשרי - ירח האיתנים. במילים קצרות אלו מקיף הבית אהרן את כל ענייני החודש הקדוש. היראה שזכו לה בראש השנה, התשובה שזכו לעשות ביום הכיפורים, האהבה שנסקו אליה בסוכות, וקנייני התורה שקבלו ביום שמחת תורה.

על משקל סיכום נפלא זה שעושה הבית אהרן בסימומו של חודש

תשרי, גם עלינו להשתדל לעשות סיכום כזה בשלהי חודש ניסן. כי גם בחודש ניסן בוודאי זכינו לקנייני נצח שאנו רוכשים אותם כצידה לדרך להמשך דרכינו בעבודת הבורא בכל השנה. אם נשכיל לסכם ולחקוק היטב בעצמנו את מה שרכשנו בניסן, אזי נזכה ליהנות מקניינים אלו גם בחודש תמוז ובחודש שבט הבעל"ט ולאורך ימים.

פתאום קרא אלינו הילדים, בקול, קול בן לוי נעים וערב

וכך כותב רבי משה יעקב הלוי קנר שליט"א ('אגרת לידיד', פסח תשע"ט): תמונת ילדות בלתי נשכחת... מוצאי חג הפסח. אבי ז"ל עומד על סולם מדרגות להחזיר את כלי הפסח למקומם המיוחד, בפנית אחד הארונות, בסדר מופתי כדרכו. פתאום קרא אלינו הילדים, בקול, קול בן לוי נעים וערב, בעמדו עם הסולם: "עס קען נישט זיין, אז הונדערט און צוואנציק בלאט גמרא, זעכציק סימנים אין שלחן ערוך, און אזוי פיל ארבעט, זאל זיין נאר אויף איין וואך!" ילדים! לא שייך הדבר, שמסכת פסחים עם מאה ועשרים דפיה, ששים סימנים בשולחן ערוך, ועבודה רבה ועצומה כל כך, נועדו לשבוע אחד בלבד!

מוכרח להיות, שיש לזה קשר עם כל השנה כולה...

מעל לאותו הסולם חניך אותנו אבא, איך לעלות בסולם ההכרה של מועד חג הפסח בפנימינותה. למרות שהלכות הפסח קבועות לשבוע ימים בלבד, הרי שהשפעתם פורצת הרבה מעבר לגבול זה, לזכרון יציאת מצרים יש משמעות עמוקה מאד המטביעה את חותמה על כל הווייתנו, על אמונתנו, על קשר הנצח עם הקב"ה.

הרושם הפנימי של חג הפסח, האורות, הרוממות והחירות, המהות היהודית המיוחדת, הזהירות משאור שבעיסה של חטא וגאווה, צריכים להיספג בנו בכל יום ויום מימות השנה...

שכן כך הוא באמת, אסור לנו לחזור למצרים, חייבים אנו להמשיך להיות בני חורין בתורה, בעבודה ובכל שטחי החיים!

אנשים מתהלכים בפסח בפנים קורנות וצוהלות. מלאים שמחה ומדושני עונג בשמחת קדושת החג

ניקח לדוגמא נושא אחד מחג הפסח, כפי שעורר המשפיע הנודע רבי שמעון שפיצר שליט"א, ענין של סור מרע ומה שאהו יכולים ללמוד הימנו לכל השנה כולה:

הנה הרי זכינו להצלחה גדולה מאוד בחג הפסח. כל אחד מאתנו זכה לחוג את כל ימי החג ללא שום מכשול בסייעתא דשמיא. לא רק לגבי איסור חמץ ממש, הס מלהזכיר, אלא אף כל אחד בהנהגותיו ובמנהגיו המקובלים אצלו, בקהילתו ובמשפחתו, זכו כולם לנהוג בדרך הישר ולעמוד בניסיון ההתנזרות וההתקדשות בכל ימי הפסח! וראו הנה זה פלא, אנשים מתהלכים בפסח בפנים קורנות וצוהלות.

מלאים שמחה ומדושני עונג בשמחת קדושת החג. כיצד זה ייתכן? הרי אין להם את כל מאכליהם שהם רגילים אליהם? - ללמדנו כי ברגע שהאדם יודע בפשיטות שהדבר אסור וכי בשבוע זה הוא אינו מתקרב ואינו נוגע בכל העניינים האלו, הרי זה מביא אותו למצב מיוחד שאין כלל ניסיון וקושי בדבר.

ואף במנהגים של 'זיך נישט מישן'. אין לאדם ניסיון לבוא לבית של אחרים ולאכול שם. כי הוא יודע שבפסח אין אוכלים בבית אחר ותו לא מידי. רק במה שמוטל בספק, כגון אצל קרובי משפחה מסויימים, עניינם העומדים על הגבול של 'מישן', כאן יכול להיות לפעמים קושי וניסיון, שאלה ותהיה.

למדנו מכאן יסוד נשגב ונפלא להתחזקות בסור מרע.

אסור לו לאדם להכניס עצמו למצב של ניסיון ומלחמה! עליו להחדיר במוחו שדבר זה אסור בתכלית האיסור ואין כאן מקום לשאלה והתלבטות כלל וכלל!

אם יש לו לדוגמה קושי בהשכמת הבוקר, אסור לו להביא עצמו לניסיון ע"י שמאחר את זמן שכירתו, ואז יש לו מלחמה עם היצר הרע, אם יש לו כח לקום או לאו. כמו כן, אם יש לו חברותא האוהב לשוחח בעסיסיות על דא ועל הא, ואז הוא נופל לנסינות קשים על כל צעד ושעל, בביטול תורה, ובדיבורים אסורים ועוד, אל לו להביא עצמו לניסיון זה. עדיף שיתרחק עד מאד מחברותא כזו ולא יכנס כלל לתחום של ניסיון זה.

באור החיים הקדוש סוף פרשת אחרי, בתוך דבריו הידועים על הפסוק "כמעשה ארץ מצרים" שם מאריך במתיקות בדברים קדושים ונשגבים שחובה היא על כל מי שרוח ה' בקרבו לשנן תדיר דברים אלו, כתב שאסור לו לאדם להיכנס ב'טוען ונטען' עם האיסור, אף אם הוא בגדר של שלילת הדבר ובא להתווכח עם יצרו הרע. כי עצם ההתקרבות והנגיעה לתחום האיסור, אף בגדר של וויכח ושלילת הדבר, הוא מסוכן מאוד, וכמאמר שלמה המלך: "אם יפתוך חטאים אל תבא".

לאחר שזכינו כאמור להצלחה הגדולה בימי הפסח הקדושים, עלינו להמשיך את ההצלחה הזו להמשך דרכנו, וליישם את הדברים במלחמת הקודש של סור מרע בהמשך השנה.

שהרי, לאחר הפסח איננו פוגשים כבר שוב את המצוה של אכילת מצה כל השנה. אדרבה, אנו פוגשים את החמץ... את הנסינות המוכרים לנו מלפני החג. את הרגילות הלא טובה. את פירורי החמץ והשאור שנותרו אצלנו בעמקי נשמתנו.

עלינו להעתיק את ההצלחה. כפי שבפסח זכינו להתנזר מהחמץ לאחר שחקקנו בנפשנו שאין לנו שום שייכות של משא ומתן עם האיסור. כך גם בכל ענין של סור מרע עלינו להתרחק ממנו כמפני אש ולדעת שאין לנו שום שיג ושיח, ולא שום ניסיון ומלחמה, בענין זה.

זה חלק אחד מחלקי החג שזכינו לרכוש ממתנות החג הנפלאות בחלק של 'סור מרע'. וכן עלינו לאמץ הנהגות הרבה 'זכר ליציאת מצרים', להיותנו עבדי ה' בכל לבבינו תמיד!

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

'בהיותי במחיצתו רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, שאלתי את פיו אודות ה'לוח של זהב' שתלה הכה"ג, באיזה מקום תלה אותו, בביהמ"ק או בביתו, והשיב: בביתו. ולפני שהוצאתי ספר זה לאור עולם, חזרתי ושאלתי את רבי חיים: מהיכי תיתי שתלה הכה"ג את הלוח בביתו ולא בביהמ"ק?'

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

בְּזֹאת יבא אֶהְרֵן אֶל הַקֹּדֶשׁ (ט"ז)

הכה"ג עשה לעצמו 'לוח של זהב' - היעב"ץ זצ"ל בסידורו (סדר עבודה במקדש, דף של"ה), הביא עדותו של בן נכר רומאי שהעיד מה שראו עיניו בירושלים מעבודתו של הכה"ג והכבוד הגדול הנעשה לו. ובתוך הדברים כותב, שממחרת יו"כ היה הכה"ג מצוה לצורף זהב, לעשות לו לוח של זהב ולחקוק עליו בזה הלשון: 'אני פלוני כה"ג בן פלוני הכה"ג, שימשתי בכהונה גדולה בבית הגדול והקדוש לעבודת מי ששכן שמו שם, והיה שנת כך וכך ליצירה, מי שזיכני בעבודה זו הוא יזכה בני אחרי לעמוד לשרת לפני ה'. בהיותי במחיצתו רבי חיים קנייבסקי זצ"ל (בניסן תשע"ד), שאלתי את פיו אודות ה'לוח של זהב' שתלה הכה"ג, באיזה מקום תלה אותו, בביהמ"ק או בביתו, והשיב: בביתו. ולפני שהוצאתי ספר זה לאור עולם, חזרתי ושאלתי את רבי חיים: מהיכי תיתי שתלה הכה"ג את הלוח בביתו ולא בביהמ"ק? והשיב, 'בביהמ"ק אין עושים דבר שלא נצטוו'. ונמצא לפי"ז דבר נפלא, יוחנן כה"ג ששימש בכהונה גדולה פ' שנה, היו לו פ' לוחות זהב תלויים בביתו לכבוד ולתפארת (אוצר פלאות התורה).

נודע לכל תפילתו הקצרה של הכה"ג ביוה"כ שהתפלל בהיכל אחר שיצא מקודש הקדשים ובזוהר משמע שהכה"ג התפלל שתי תפילות, אחת בקודש הקדשים, והשניה לאחר שיצא משם

בְּזֹאת יבא אֶהְרֵן אֶל הַקֹּדֶשׁ (ט"ז)

תפילתו של הכהן הגדול בקודש הקדשים - נודע לכל תפילתו הקצרה של הכה"ג ביוה"כ שהתפלל בהיכל אחר שיצא מקודש הקדשים, כמבואר בגמ' (יומא נ"ג.) ובירושלמי (פ"ה ה"ב), ונדפסה התפילה במחזורים בחזרת הש"ץ של מוסף יוה"כ. ובזוהר (פרשתנו דף ס"ז.), משמע שהכה"ג התפלל שתי תפילות, אחת בקודש הקדשים, והשניה לאחר שיצא משם. וכתב 'רבינו בחיי' (לעיל ט"ז כ"ג) שהכה"ג לאחר הקטרת הקטורת בקודש הקדשים, כשיצא התפלל על צרכי העם וסיפוק מחייתם ומזונותיהם ובירידת המטר ושאר הצרכים. אמנם בתרגום יונתן בן עוזיאל (במדבר ל"ה כ"ה) כתב, שהכה"ג התפלל בהיותו לפני ולפנים, שלא יכשלו בני"ג בג' עבירות החמורות ע"ז, ג"ע ושפ"ד. והוסיף התרגום יונתן, שע"כ ההורג נפש בשגגה גולה לערי מקלט עד מיתת הכה"ג, וכדכתיב (במדבר ל"ה כ"ח) 'כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכה"ג', כיון שאם אירע מעשה רצח בשגגה במשך השנה תולים האשמה בכה"ג, שעליו היה מוטל להתפלל ביוה"כ בעת שנכנס לפני ולפנים, שלא יכשלו בני"ג בשפיכות דמים, והיה בידו לעכב בתפילות שלא יהרג ישראל, ומפני שלא התפלל ע"ז כראוי, קונסים אותו שימות באותה שנה, והרוצח ישוב אל ארצו. מבואר דבר פלא מדברי התרגום יונתן, מעולם לא היה רוצח מתעכב בערי מקלט לשנה תמימה, דהרי נקנסה מיתה על הכה"ג שימות באותה שנה, ויצא הרוצח מעיר המקלט ושב אל ארצו באותה השנה. ומבואר בגמ' (מכות י"א.) שנקנסה מיתה על כה"ג מפני שלא ביקש רחמים על דורו, אמנם בגמ' שם משמע קצת שלבסוף לא מת הכה"ג באותה שנה בזכות תפילת אנשי עיר המקלט, דאיתא שם: לפיכך אימותיהן של כהנים מספקות להן מחיה וכסות, כדי שיתפללו על בניהם שלא ימותו, ומדייקת הגמ' שאם לא היו מתפללים עליהם שלא ימותו - היו מתים, שהיה להן לבקש רחמים על דורן ולא ביקשו, כי ההוא גברא שאכלו אריה בריחוק שלש פרסאות מר' יהושע בן לוי, ולא הגיע אליהו הנביא אליו שלשה ימים. ומשמע שמפני שאמו של הכה"ג הייתה מספקת לאנשי עיר המקלט מחיה וכסות, היו מתפללים על הכה"ג שלא ימות, ולא מת (אוצר פלאות התורה).

המבחן שעשה החיד"א לרבי נתן אדלר בהיותו ילד

יהיה באצבעו על פני הפפרת קדמה (ט"ז י"ד)

ב'חוט המשולש' (עמ' י"ג) הביא מעשה אודות ביקור החיד"א זצ"ל בפרנקפורט דמיין. כידוע, החיד"א נסע למרחקים כשלוחא דרבנן כדי לקבץ מעות לטובת הישוב היהודי בא"י, וביקר בקהילות רבות בכל קצווי תבל. בשנת תקי"ב הגיע לפרנקפורט דמיין, וישב שם ימים רבים עד שהבחין בילד קטן שהיה מגיע לביה"כ באופן קבוע לאחר סיום תפילת 'עלינו' והיה מתפלל במתינות ובהתלהבות גדולה. החיד"א התפלא ממראה זה, ובאחד הימים לאחר שסיים הילד לשפוך שיחו, ניגש אליו החיד"א ושאלו: 'מדוע אתה רגיל להגיע לאחר התפילה ואינך מתפלל יחד עם הציבור?' השיב הילד: 'כשאני מתפלל עם הציבור דעתי מתבלבלת ואיני יכול לכוון בתפילתי כדבעי'. כששמע החיד"א את תשובתו, ביקש לתהות על קנקנו של אותו ילד שעשועים, והצביע לפניו שאלה במשנה (זבחים פ"ה): 'מדוע פר ושעיר של יוה"כ ופרים הנשרפים, נשנו בשתי משניות נפרדות (שם משנה א ומשנה ב), הלא שחיטתן וקיבול דמן ושיירי דמן, דין אחד להם? השיב הילד כהרף עין: 'אמת שברוב דיניהם הם שווים, אמנם בדין 'הזאת דמם' הם שונים, דהזאת דם פרים הנשרפים היא על הפרוכת ועל מזבח הזהב לחוד, ואילו הזאת דם פר ושעיר של יוה"כ היא על הפרוכת, על מזבח הזהב, ובין הבדים! החיד"א התפעל מאד מתשובתו הנכונה של הילד כהרף עין, וקרא עליו הפסוק (מלכים ב-ד, ט) 'הנה נא ידעתי כי איש אלוקים קדוש הוא עובר 'עלינו' (שמגיע לאחר שאמרו הציבור 'עלינו לשבח')'. לימים גדל הנער, וברבות הימים נתפרסם ל'נשר הגדול' רבי נתן אדלר זצ"ל, שנודע בגאונותו וצדקותו והיה רבו המובהק של ה'חתם סופר' זצ"ל.

חידה לפרשת השבוע: מה הקשר בין האיסור שנאמר בפרשה 'לא תאכלו על הדם' ליוה"כ?

תשובה לחידה: איתא בגמ' (סנהדרין ס"ג וכ"פ הרמב"ם): סנהדרין שהורגים את הנפש אין טועמים אותו היום כלום, שנא' 'לא תאכלו על הדם' כלומר - לא תאכלו על המתחייב דם להיזר, וכתב ב'באר מים חיים' דמצא שזהו אחד הטעמים שגזרה התורה להתענות ביו"כ, שאם על נפש אחת מישראל נאסרו הסנהדרין מלאכול, כ"ש לאכול ביו"כ שכל נפשות העולם נידונים בו. וכן כתב 'רבינו בחיי' שמטעם זה ציוותה התורה להתענות ביו"כ דהוא יום הדין לדיני נפשות, כדי שלא תטרידנו אכילתו מלמצוא חפצו בדרכי התשובה והסליחה, דאם בנפש אחר הוא מוזהר מ'לא תאכלו על הדם', ק"ו שיש לו להיזהר בנפש עצמו שלא יפשע.

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק תשפ"ג)

המשך מעמוד 23 | הרב שלמה ויסברג הי"ו

• ואיך נראים החיים בלי הוואטסאפ?

החיים ממש השתנו מהקצה לקצה. כשאני בבית אני כל כולי בבית, וכשאני במשרד אני במשרד. גם בעבודה, אני עוסק היום בעיקר בתחום של בניית התוכנות, והרבה פעמים אוהב לסגור את המחשב, ופשוט לקחת דף ועט ולסכם את המטלות שלפניי. וראיתי, שיש משימות שאני מספיק היום בשעתיים, מה שבעבר לקח לי שבועיים! אני רוצה להוסיף, בתקופה שהיה לי וואטסאפ הייתי אכן מחובר לקבוצה אחת של חמישים מתכנתים, אבל המציאות היא, שזה לא נגמר שם. כי לכל מנהל יש עוד כמה קבוצות, והוא שולח לך דברים משם, וזה הורס את החיים. והאמת היא, שאינני רואה שום הפסד מההחלטה להתנתק מהקבוצות, כי כל המערכות שאיתן אני עובד, יש להן מערכת מסודרת שמעדכנת ומדווחת במייל על כל שינוי חדש ומרענן שהם מוציאים. אלא מה, זה לוקח זמן עד שאני מקבל

את זה למייל, וגם אז לא תמיד זה מובן לגמרי וצריך לנסות את העדכון וללמוד את זה לעומק, בשונה ממה שקורה בקבוצות, שם כל אחד מיד שופע הסברים ורעיונות, אבל עדיף לא להיות מעודכן בהכול ולשרוף את הזמן שם. נכון שזה נראה כביכול שחוסכים זמן, אבל כל אחד יכול להעיד שזה בדיקת ההיפך!

אז לסיכום: אמנם כיום, אני פחות מעודכן באופן מידי "און ליין" בכל חידוש, אבל מתמקד הרבה יותר טוב בעבודה עצמה. התוצאות המשובחות מדברות בעד עצמן, ואני מודה לה' על זה!

התחזקתם? נשמח להתעדכן. ניתן להשאיר הודעה בקו 033734777 הקישו 5 ולסיום #

R-LAVAN
תן למערכות שלנו לטפס בשבילך

המשך מעמוד 24 | הרב ישראל ליוש

היה טוב יותר לו הרב היה ישן עוד קצת?"

"אדרבה" - ענה להם המשגיח - "דוקא בגלל שאני כבר זקן וקרוב קיצי, אסור לי להמשיך לישון, הרי עוד מעט אבוא לבית דין של

מעלה וישאלו אותי אם קיימתי את דברי השולחן ערוך 'תגבר כארי לעמוד בבוקר שיהא הוא מעורר השחר... מה אענה להם אם אמשוך לישון...?"

נושאי הלימוד ב'דף יומי' בהלכה'

מדוע מברכים שהחיינו על פרי חדש דווקא בשעת האכילה? והאם מברכים שהחיינו לפני ברכת הפרי או להיפך?

הרואה פרי בתחילת עונתו, ושִׁמַּח בצמיחתו המחודשת - מצווה עליו לברך שהחיינו. ורבותינו האחרונים כתבו, על פי דברי חכמינו ז"ל בירושלמי, שמצווה לאכול מעט מכל פרי חדש ולברך עליו שהחיינו, כדי להראות שחביבה עליו בריאת השי"ת, וכדי לשבח ולהודות להשי"ת על שברא בריות טובות להנאת האדם. ואין לברך שהחיינו אלא כשנשלם גידולו של הפרי; ובדיעבד, אם בירך על פרי בוסר הראוי לאכילה, לא יברך שנית. ונהגו כבר מימות הראשונים שלא לברך בשעת הראייה, אלא בשעת האכילה הראשונה של הפרי, משום שיש כאלו שאינם שמחים בראיית הפרי כי אם בשעת אכילתו, ומשום כך השווו את ההלכה לכולם - לברך בשעת האכילה. ואם לא בירך בשעת האכילה הראשונה, לא יברך עוד. ומי שאינו שמח בראיית הפרי, אינו רשאי לברך על הראייה, כי אם בשעת האכילה, שאז נהנה באכילתו. ואם גם בשעת אכילתו אינו שמח - לדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, אינו מברך שהחיינו, אולם, לדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל והגר"ח קניבסקי זצ"ל, מברך שהחיינו, אם משום שמאחר וחז"ל קבעו לברך על כך שהחיינו, מן הסתם יש לו איזו שהיא שמחה, למרות שאינו חש בה בבירור; ואם משום שהברכה אינה על הפרי, אלא על העונה החדשה, אלא שהפרי מסמל את העונה החדשה.

ומתי מברכים שהחיינו? יש אומרים, שמברכים לפני ברכת הפרי; ויש אומרים, שמברכים לאחר ברכת הפרי, לפני האכילה. ולדעת המשנה ברורה, יש לנהוג כדעה הראשונה, משום שלכתחילה אין להפסיק בין הברכה לאכילה אף בדברים שהם לצורך האכילה, וכל שכן בדברים שאינם ממש צורך האכילה, שאסור להפסיק בהם בין הברכה לאכילה; אולם, בדיעבד, אין לשוב ולברך. ברם, מנהג רבים מקדמת דנא כדעה השנייה, לברך בין ברכת הפרי לאכילה, וכן נהג החזון איש. ויש שנהגו לברך את ברכת הפרי, לטעום מעט, ולברך שהחיינו.

האם ניתן לברך שהחיינו על פירות מורכבים? והאם ניתן לברך שהחיינו על כל הפירות שבארץ ישראל בזמננו?

אחד מאיסורי כלאים, הוא חיבור שתילים של עצים משני מינים יחד בנטיעה אחת, המכונה 'הרכבה'. ויש מהאחרונים שכתבו, שמאחר והרכבה זו היא מעשה הנוגד את רצון הבורא, אין לברך על פירות מורכבים שהחיינו; ויש חולקים. ונחלקו פוסקי זמננו כיצד יש לנהוג: לדעת הגר"ח קניבסקי זצ"ל, ניתן לברך על פרי מורכב, אולם, לדעת הגר"ש אויערבך זצ"ל, המנהג שלא לברך על פרי מורכב. והאגרות משה והמנחת יצחק הורו, לברך על פרי אחר שהחיינו, ולפטור גם את הפרי המורכב.

ולדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל, האור לציון, והגר"ח קניבסקי זצ"ל, המחלוקת הנ"ל אמורה רק בנוגע לפירות העץ הראשון שהורכבו בו השתילים משני המינים, אבל פירות של עצים שניטעו משתילים שכבר היו מורכבים - הואיל ומותר לכתחילה לנטוע עצים כאלו, לכל הדעות מברכים עליהם שהחיינו. וכמו כן, פרי מורכב, שההרכבה אינה ניכרת במראהו ולא בטעמו - הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שנלכל הדעות ניתן לברך עליו שהחיינו.

ובנוגע לפירות ארץ ישראל בזמננו, כתב בספר וזאת הברכה על פי דברי אגרונום מומחה, שרוב ההרכבות נעשות ממין אחד, או מספק מין אחד; ואף פירות המורכבים משני מינים, בדרך כלל מקורם בעצים שניטעו משתילים שכבר מורכבים, ופעמים שגם ההרכבה אינה ניכרת בהם.

האם מברכים שהחיינו על פרי המצוי במשך השנה בקופסאות שימורים? מדוע לא מברכים שהחיינו על פירות יבשים? והאם מברכים שהחיינו על מיץ ענבים?

אין מברכים שהחיינו אלא על פרי חד עונתי או דו עונתי, וכיוצא בהם, שחידושם הוא דבר התלוי בזמן; וכלשון הברכה: "שהחיינו... לזמן הזה". ולכן אין מברכים על פרי הגדל במשך כל השנה, אף אם לא אכל ממנו זמן רב. ולכן, בזמננו, שפירות רבים מצויים במשך כל ימות השנה מחמת החזקתם בבתי קירור, או באמצעות יבוא ממדינות אחרות - הורו הגר"מ פיינשטיין זצ"ל והגר"ש אלישיב זצ"ל, שאין לברך עליהם שהחיינו.

ואף פרי שמצוי בשפע רק בעונה מסוימת, ובשאר עונות השנה אינו ניתן להשגה אלא בחנויות בודדות ובמחיר גבוה - הורה הגר"ש אלישיב זצ"ל, שהוא נחשב כפרי המצוי במשך כל השנה. ומאידך, בנוגע לפרי חד עונתי המצוי במשך כל השנה בקופסאות שימורים בלבד - הורה הגר"ש אלישיב זצ"ל שיש לברך עליו שהחיינו, משום שכאשר הוא טרי ניכר בו טעמו החדש.

וגם פרי שאינו מצוי בכל ימות השנה - אם לא ניכר בו ההבדל בין חדש לישן, אין מברכים עליו שהחיינו, משום שבני אדם עלולים להתבלבל בין החדש לישן, ולברך על הישן שהחיינו לְבַטְלָהּ. ולפיכך, אין מברכים שהחיינו על: ירקות וקטניות המתקיימים במשך זמן רב; דגן; יין ומיץ פירות; רסק פירות; פירות יבשים, וכיוצא בהם. ואף אם במראה הפרי ניתן להבדיל בין חדש לישן, אך בטעם אין הבדל, אין לברך שהחיינו. ובנוגע למיץ ענבים - בעבר היה ניכר ההבדל בין מיץ חדש לישן, ולכן ניתן היה לברך שהחיינו על מיץ ענבים, אולם, כבר כתב הערוך השולחן בזמנו, שאין אנו בקיאים בהבדל בין יין למיץ ענבים לענין זה, ולכן אין לברך שהחיינו אף על מיץ ענבים. וכן הורה הגר"ש וואזנר זצ"ל, שבימינו לא ניכר ההבדל בין מיץ ענבים חדש לישן, ואין לברך עליו שהחיינו; ובמיוחד לנוכח המציאות בימינו, שמיץ הענבים מצוי במשך כל השנה.

באיזה שלב של הפריחה ניתן לברך 'ברכת האילנות'? על אילו עצים ניתן לברך 'ברכת האילנות'? והאם ניתן לברך את 'ברכת האילנות' פעמיים בשנה?

הרואה עצי פרי בתקופת פריחתם, דהיינו משלב צמיחת הפרחים שלפני גדילת הפירות ועד סמוך לסיום גדילת הפירות - מברך את 'ברכת האילנות!': "ברוך... שלא חָסַר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות ואילנות טובות, לְהַנִּיחַ בהם בני אדם". ולדעת החיד"א רצוי לברך בעת ראיית שני עצים יחד,

[וכראוי לנוסח הברכה - "אילנות", לשון רבים].

ואין לברך ברכה זו יותר מפעם אחת בכל שנה, ואף אם רואה עצים שונים בכל פעם. וכמו כן, אם בירך על הפריחה בעיר מגוריו, ולאחר מכן ביקר במדינה אחרת שבה תקופת הפריחה מאוחרת מזו שבעיר מגוריו - הורה הגר"נ גשטטנר זצ"ל, שאינו מברך פעם נוספת. ואם לא בירך בשעת הראייה הראשונה, רשאי לברך בעת שרואה את העצים פעם נוספת, ובתנאי שרואה אותם בשלב שלפני תחילת יציאת הפירות. ועץ שהחל להוציא חלק מפירותיו, אך בחלק מענפיו יש פרחים שפירותיהם טרם יצאו - הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, שניתן לברך עליו. ומי שטעה וברך על פריחה של עצי סרק - הורה הגר"ש וואזנר זצ"ל, שלא יברך שנית בשעה שרואה פריחת עצי פרי; והוסיף, שאף אם טעה וברך את ברכת האילנות ללא שראה פריחה של עצים כלל, יתכן שאינו רשאי לשוב ולברך בשעת ראיית פריחת עצי פרי.

ועץ שפירותיו אסורים בהנאה, כגון ערלה - הג"ר עקיבא איגר זצ"ל הסתפק אם ניתן לברך עליו את ברכת האילנות; והדברי מלכיאל והכף החיים כתבו שאין לברך עליו; ומאידך, הבן איש חי והדובב מישירים כתבו שניתן לברך עליו, משום שלדעתם הברכה היא על הבריאה הכללית של העצים והפירות, ואינה מכוונת דווקא לעץ זה. וכמו כן, עץ מורכב - לדעת המנחת יצחק אין לברך עליו, אך לדעת הגר"ח קניבסקי זצ"ל, ניתן לברך עליו.

חֲמֵדַת יָמִים
אוֹתוֹ קָרְאָתָּ

זכורני מבית אבא, בעל 'שמירת שבת כהלכתה' כיצד השבת היתה מוקדשת כל כולה לרוחניות ללימוד ולמסירת שיעורי תורה אם שואלים אותי מה היה אאמו"ר זצ"ל עושה בזמנו הפנוי, אני משיב שכמעט ולא היה לו זמן פנוי!

הגאון הרב עקיבא נויבירט שליט"א, על יום זה מכובד מכל ימים

של עוד יום מימות השבוע ולהתייחד רק בכך שנמנעים מעשיית מלאכה, אלא צריכה להיות הנהגה אחרת לגמרי בשבת, רוחנית הרבה יותר.

זכורני מבית אבא, כיצד השבת היתה מוקדשת כל כולה לרוחניות ובעיקר ללימוד עצמי ולמסירת שיעורי תורה בהלכות שבת. אם שואלים אותי מה היה אאמו"ר זצ"ל עושה בזמנו הפנוי, אני משיב שכמעט ולא היה לו זמן פנוי! בשעה מוקדמת מאוד אבא קם כדי להכין את השיעורים שמסר באותה שבת, לאחר מכן הלך לתפילת שחרית ביישיבת 'קול תורה' ואז שב לסעודת השבת ובסיומה רץ למסור שיעור בהלכות שבת ולאחריו למד עם הילדים את פרשת השבוע, אחר כך היה משיב לשאלות של תושבי השכונה והיה תור ארוך של שואלים... כשסיים שב אל הבית ונכנס לנוח למשך חצי שעה או פחות ומיד לאחר מכן מסר בבית שיעור לבעלי בתים ואחר כך התפללו בביתנו תפילת מנחה. מיד לאחר התפילה למד חברותא עם הילדים ועם הנכדים עד זמן סעודה שלישית ובסיומה הלך למסור שיעור לפני תפילת מעריב. ועדיין לא דיברתי על כך שגם תוך כדי סעודות השבת כמעט לא היתה סעודה שעברה ללא שדפקו על הדלת וביקשו לברר איזה ענין הלכתי דחוף... כך עברה השבת כשכל כולה קודש קודשים והזמן מנוצל היטב לעסוק בעניינים רוחניים של תורה ועבודת השם מלבד קיום שאר מצוות השבת, כל זאת כדי להבדיל את היום הקדוש משאר ששת ימי המעשה. אנו כעת עומדים בשבתות הקיץ בהם שעות אחר הצהריים הולכות ומתארכות. אנטו צריכים לדאוג שנוכל לייחד את זמנינו ביום הזה ללימוד ושינון של דברי תורה, להתפלל בכוונה גדולה יותר ולרומם את השבת עד שתהיה אצלנו 'יום מכובד מכל ימים'.

בתלמוד ירושלמי בסוף מסכת תענית מובאת שאלה: מפני מה חרבה העיר 'תור שמעון' בתקופת חורבת בית שני? ותירצו (לפי אחת הגירסאות): מפני ששיחקו בכדור בשבת. לחכמי הירושלמי כנראה היתה קבלה שבאותה עיר לא נעשו עבירות חמורות ולכן התקשו מה הייתה הסיבה שהקפידו עליהם מן השמים עד שנחרבה העיר, והתשובה על כך היא שהם שיחקו במשחקי כדור ביום השבת.

מה הביאור בזה? מדוע משחק בכדור מביא כזה חרון אף? נראה שיש בזה לימוד לדורות על הצורה של מצות השבת והיחס אליה. יכול להיות מעשה שנעשה עם הקפדה שלא לעבור על חילול שבת ובכל זאת הוא סותר את המהות הפנימית של המצוה עד שעוקר אותה מתוכנה.

נתאר לעצמינו עיר שכל תושביה מתקבצים ביום השבת לאיצטדיון העירוני ומקיימים משחק 'כדורגל'. הם דאגו מבעוד מועד שלא יעברו על קוצו של יו"ד מהלכות שבת. בדקו בערב שבת שלא יהיה חלילה השוואת גומות, הביאו כמה וכמה כדורים למקרה שאחד מהכדורים יתקלקל וכך לא יצטרכו לעשות במלאכת תיקון. כמו כן העמידו משגיחים מיוחדים שאף אחד מהשחקנים או הצופים לא יעברו על איסור טלטול מוקצה או טלטול ברשות הרבים. במשך שעות תמימות השחקנים בועטים בכדור מצד לצד והצופים צועקים בדברי עידוד עד שאחת מהקבוצות ניצחה וכולם לוחצים ידיים בהנאה... לכאורה משחק כזה הוא כשר למהדרין, כדת וכהלכה, אולם על דבר כזה נחרבה עיר ואם בישראל. למה? מפני שביזו את עצם קדושת השבת. הצורה הזו סותרת את מנוחת השבת.

בודאי שצריכים בשבת לאכול טוב ולישון טוב, לעשות את צורכי הגוף של שבת, אבל ברור גם שהשבת אינה יכולה לעבור בצורה

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה